

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

Natalia CHIPER

Mariana ODAINIC

INSTITUȚIA RĂSPUNDERII JURIDICE
ÎN DREPTUL PUBLIC
SUPPORT DE CURS

CHIȘINĂU – 2023
Editura USM

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

Natalia CHIPER
Mariana ODAINIC

INSTITUȚIA RĂSPUNDERII JURIDICE
ÎN DREPTUL PUBLIC
SUPPORT DE CURS

Pentru ciclul II, Studii superioare de master
Programul de master: Drept Public

CHIȘINĂU – 2023
Editura USM

Suport de curs pentru ciclul II, Studii superioare de master

Programul de master: Drept Public.

Autor: Natalia Chiper, doctor în drept, conferențiar universitar,
Departamentul Drept public, Facultatea de drept, Universitatea de Stat din
Moldova

Mariana Odainic, doctor în drept, conferențiar universitar.

Recenzenți:

Liliana Creangă, doctor, conferențiar universitar, Academia "Ștefan cel Mare"
a MAI;

Silvia Goriuc, doctor, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din
Moldova.

Aprobat la ședința Catedrei Științe juridice a Academiei de Administrare
Publică, proces-verbal nr.1 din 10.09.2021

Recomandat Senatului pentru aprobare spre publicare de Departamentul
Studii Superioare de Master AAP, proces-verbal Nr.2/4 din 18.10.2021

Recomandat Senatului pentru aprobare spre publicare de Comisia de asigurare
a calității a produselor și serviciilor educaționale în cadrul studiilor superioare
de master - ciclul II, proces-verbal nr.2/4 din 18.10.2021

Aprobat la ședința Senatului Academiei de Administrare Publică, proces-
verbal nr. 2/13 din 16.11.2021

În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 485 din 13.07.2022,
Academia de Administrare Publică (persoană juridică absorbită) a fost
reorganizată prin fuziune (absorbție) cu Universitatea de Stat din Moldova
(persoană juridică absorbantă).

© Universitatea de Stat din Moldova

© Natalia CHIPER, Mariana Odainic, autori

© Sergiu CARCEA, redactor tehnic

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Chiper, Natalia.

Instituția răspunderii juridice în dreptul public : suport de curs : Pentru ciclul
2, Studii superioare de master : Programul de master: Drept Public / Natalia
Chiper, Mariana Odainic ; Universitatea de Stat din Moldova, Academia de
Administrare Publică. – Chișinău : Editura USM, 2023. – 123 p.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Referințe bibliogr.: p. 111-120 (109 tit.).

ISBN 978-9975-62-589-0 (PDF).

342.9(075.8)

C 42

Cuprins:

Administrarea unității de curs	5
Preliminarii	7
Tema 1. Conduita funcționarilor publici și a demnitarilor - realități și perspective	9
I. Conținuturi.....	9
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	17
III. Teme pentru lucrul individual.....	18
IV. Surse bibliografice recomandate.....	18
Tema 2. Formele răspunderii juridice, temeiurile și principiile tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și demnitarilor	19
I. Conținuturi.....	19
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	29
III. Teme pentru lucrul individual.....	29
IV. Surse bibliografice recomandate.....	29
Tema 3. Categoriile de fapte ilegale săvârșite de funcționari publici și demnitari	30
I. Conținuturi.....	30
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	43
III. Teme pentru lucrul individual.....	44
IV. Surse bibliografice recomandate.....	44
Tema 4. Răspunderea penală ca formă a răspunderii juridice în dreptul public. Categoriile de pedepse/sancțiuni penale aplicate funcționarilor publici și demnitarilor pentru fapte ilegale săvârșite. Individualizarea pedepselor	45
I. Conținuturi.....	46
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	53
III. Teme pentru lucrul individual.....	53
IV. Surse bibliografice recomandate.....	54

Tema 5. Răspunderea contravențională ca formă a răspunderii juridice în dreptul public. Categoriile de pedepse/sanțiuni contravenționale aplicate funcționarilor publici și demnitarilor pentru fapte ilegale săvârșite.....	56
I. Conținuturi.....	56
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	72
III. Teme pentru lucrul individual.....	72
IV. Surse bibliografice recomandate.....	72
Tema 6. Răspunderea administrativ-disciplinară ca formă a răspunderii juridice în dreptul public.....	73
I. Conținuturi.....	73
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	78
III. Teme pentru lucrul individual.....	78
IV. Surse bibliografice recomandate.....	79
Tema 7. Prescripția tragerii la răspundere juridică și a executării pedepsei în cazul funcționarilor publici și demnitarilor.....	80
I. Conținuturi.....	80
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	88
III. Teme pentru lucrul individual.....	88
IV. Surse bibliografice recomandate.....	88
Tema 8. Procedura în examinarea cauzelor ce vizează tragerea la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor.....	90
I. Conținuturi.....	90
II. Întrebări pentru autoevaluare.....	109
III. Teme pentru lucrul individual.....	109
IV. Surse bibliografice recomandate.....	110
Bibliografie generală.....	111
ANEXE.....	121
ANEXA nr. 1: Strategii de evaluare.....	121
ANEXA nr. 2: Model de test pentru evaluarea intermediară.....	121
ANEXA nr. 3: Model de test cu răspunsuri asupra Legii 436 din 28-12-2006 privind administrația publică locală.....	122
ANEXA nr. 4: Model de test pentru evaluarea sumativă finală.....	123

ADMINISTRAREA UNITĂȚII DE CURS

Forma de învățăm.	Codul disciplinei	Responsabil de disciplină	S e - mes-trul	Numărul de ore				Evaluarea	Nr. de credite
				total	C	S	LI		
cu frecv.	S.02.A.011	N. Chiper M. Odainic	II	150	16	24	110	exa-men	5
cu frecv. red.	S.03.A.011	N.Chiper M. Odainic	II	150	8	8	134	exa-men	5

Unități de conținut și repartizarea orientativă a orelor

Nr.	Tema	Repartizarea în timp (ore)					
		Cu frecvență			Cu fr. redusă		
		Inclusiv			Inclusiv		
		To-tal	curs	sem	total	curs	sem
	Conduita funcționarilor publici și a demnitarilor - realități și perspective	2	2	10	2	2	15
	Formele răspunderii juridice, temeiurile și principiile tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și demnitarilor	2	4	15			20

Categoriile de fapte ilegale săvârșite de funcționari publici și demnitari.	2	2	15			15
Răspunderea penală ca formă a răspunderii juridice în dreptul public. Categoriile de pedepse/sanctiuni penale aplicate funcționarilor publici și demnitarilor pentru fapte ilegale săvârșite. Individualizarea pedepselor.	2	4	10	2	2	10
Răspunderea contravențională ca formă a răspunderii juridice în dreptul public. Categoriile de pedepse/sanctiuni contravenționale aplicate funcționarilor publici și demnitarilor pentru fapte ilegale săvârșite	2	4	15	2	2	15
Răspunderea administrativ-disciplinară ca formă a răspunderii juridice în dreptul public.	2	4	15			24
Prescripția tragerii la răspundere juridică și a executării pedepsei în cazul funcționarilor publici și demnitarilor	2	2	15	2	2	15
Procedura în examinarea cauzelor ce vizează tragerea la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor	2	2	15			20
Total	16	24	110	8	8	134

Preliminarii

Instituția răspunderii juridice în dreptul public prezintă o disciplină destul de vastă, fiind într-o strânsă interdependență cu administrația publică și, în special, cu autoritățile publice, prezentând interes atât pentru societate cât și pentru politicile statale care urmează a determina metodele și mijlocele de prevenire a faptelor ilegale săvârșite de aceștia. În procesul administrării treburilor publice problema răspunderii juridice a funcționarilor publici și demnitarilor este actuală, reieșind din aceea că formele de realizare a răspunderii sunt diverse și se manifestă pentru situații diferite sau de la caz la caz. Responsabilitatea persoanelor, funcționari publici și demnitari, este un deziderat important fără de care nu se poate concepe buna funcționare a instituțiilor publice. Astfel, se ajunge la concluzia că prevederile legale cu privire la răspunderea juridică a funcționarilor publici și demnitarilor reprezintă un obiectiv de bază în vederea prevenirii abuzurilor în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu. Încălțările ce au loc în procesul administrării treburilor publice necesită a fi sancționate și aplicate sancțiuni corespunzătoare pentru acestea. Cu atât mai mult, necesitatea aceasta trebuie văzută și pentru persoanele cu funcție de răspundere din domeniul privat, dar care prestează anumite servicii publice, având, în acest sens, un contract de cesiune a unor servicii publice. Reglementările legale privind răspunderea juridică a funcționarilor publici și demnitarilor sunt adecvate și se axează pe actele normative ce vizează legea privind funcia publică și statutul funcționarului public, legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, codul administrativ, codul contravențional, codul penal, procedura penală, codul civil, codul de procedura civilă, codul de executare.

Răspunderea juridică a categoriilor de persoane nominalizate este legată direct de activitatea organelor administrației publice și autorităților publice, în cazul încălcării atribuțiilor de serviciu ce provoacă o răspundere disciplinară sau materială neconsiderabilă cât și a organelor de drept, procuraturii,

instanțelor judecătorești ce fac ca faptele săvârșite să fie sancționate administrativ-disciplinar, contravențional sau penal. La rândul său, prin tragerea la răspundere înțelegem formele prin care se realizează, astfel se are în vedere răspunderea disciplinară, materială, contravențională, penală, politică, toate acestea contribuind activ la eliminarea ilegalităților pe viitor în administrarea treburilor publice sau la o resetare a politicilor publice promovate de unele persoane de funcție de demnitate publică.

Din cele menționate mai sus considerăm că, prezentul curriculum a fost conceput și axat pe trei niveluri comportamentale, cu un grad divers de complexitate: cunoaștere, aplicare și integrare. De asemenea, scopul a fost să conțină cât mai multe și utile informații, necesare masteranzilor în scopul de a-i ajuta pentru a obține cunoștințe profunde ce țin de răspunderea juridică a funcționarilor publici și demnitarilor.

La elaborarea curriculumului s-au avut în vedere actele normative în vigoare, acte normative internaționale, practica judiciară și Hotărârile Plenumului Curții Supreme de Justiție.

Tema 1. Conduita funcționarilor publici și a demnitarilor - realități și perspective

Obiectivele temei:

- să determine care sunt prevederile legale ale codului de conduită a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să identifice și să recunoască care sunt principiile de conduită a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să știe ce norme să călăuzească conduita funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să identifice perspectivele actuale asupra normelor de conduită a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică.

I. Conținuturi:

1. Principiile de conduită a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică: comportament și atitudine

Conduita este felul de a se purta, comportamentul, ținuta persoanei¹. Or, din perspectiva juridică, o conduită poate fi înțeleasă ca un ansamblu de norme comportamentale, ce caracterizează comportamentul profesional sau privat. Deseori, în contextul analizei diferitor categorii separate de subiecte de drept, la compartimentul analizei conduitei se verifică, paralel, și etica. Altfel spus, analiza eticii și conduitei ca un tot întreg constituie o tradiție a doctrinei de specialitate.

Etica este ansamblul regulilor de conduită împărtășite de către o comunitate anumită, reguli care sunt fundamentate pe distincția între bine și rău. Morala este ansamblul principiilor de dimensiune universal-normativă (adeseori dogmatică), bazate pe distincția între bine și rău. În politică, administrație publică, afaceri, media, educație, medicină ș.a termenul preferat

¹ <https://dexonline.ro/definitie/conduit%C4%83>

este cel de etică. Termenul morală este legat de viața privată. Respectăm morala în viața privată și etica în viața publică (politică, civică, profesională)².

Oportună aici este și mențiunea referitoare la relația între moralitate și dreptate, care este relevată de Mill ca relație între ceea ce este drept și ceea ce e oportun, nu ca o dreptate absolută, căci dreptatea nu este despărțită niciodată, practic vorbind, de oportunitate. "Pariul" pe sentimentul înnăscut al dreptății nu este fezabil în afara judecării prin conduită³. Or, funcționarul public și persoana cu funcție de demnitate publică sunt acei reprezentanți ai puterii publice, care prin conduita lor trebuie, în primul rând, să emane dreptate, corectitudine, legalitate, echitate etc.

În acest sens, menționăm că, comportamentul funcționarilor/demnitarelor publici este un factor decisiv/extrem de important în realizarea scopului și menirii entității publice în care activează.

Conduita funcționarilor publici și a persoanelor cu funcție de demnitate publică se fundamentează pe 2 categorii de principii:

1. ce se referă la exercitarea autorității publice în sistemul administrației publice (legalitate, loialitate, responsabilitate);
2. ce se referă la exercitarea autorității publice în raport cu cetățeanul (legalitate, echitate, transparență, responsabilitate).

Conform art. 5 al *Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public*, serviciul public se bazează pe principiile egalității și nondiscriminării legalității, profesionalismului, transparenței, imparțialității, independenței, responsabilității, stabilității și loialității.

Conform art. 2 al *Legii Nr. 25 din 22.02.2008 privind Codul de conduită a funcționarului public*, în exercițiul funcției sale, funcționarul public se călăuzește de principiile: legalitate; imparțialitate; independență; profesionalism; loialitate.

Conform art. 4 al *Legii nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor*

² Prof. univ. dr. Mihaela Miroiu Drd. Gabriela Blebea Nicolae. Etica profesională. P. 7. http://aman.ro/betawp/wp-content/uploads/ebook/snsipa/Etica_profesionala.pdf

³ Ibidem, p. 29

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

cu funcții de demnitate publică, exercitarea funcției de demnitate publică se fundamentează pe principiile: legalitate și al liberului consimțământ, transparență, exemplul personal, responsabilitate, loialitate.

Principiile ce ghidează conduita funcționarului fiscal sunt următoarele: legalitate, profesionalism, calitate a serviciului (funcționarul fiscal trebuie să-și îndeplinească atribuțiile la cele mai înalte standarde de performanță, astfel, încât să asigure atât realizarea eficientă a funcțiilor de bază ale Serviciului Fiscal de Stat, cât și derularea nestingerită a activității contribuabilului), integritate, loialitate, confidențialitate, independență, imparțialitate⁴.

Procurorii se află în serviciul societății, sunt responsabili de conduita lor și au datoria ca prin fiecare acțiune și decizie să onoreze jurământul depus, respectând cele mai înalte standarde de etică și conduită potrivit următoarelor principii: supremației legii; independenței; integrității; imparțialității; profesionalismului; colegialității; transparenței; confidențialității; corectitudinii⁵.

Principiile de etică și conduită profesională pentru judecători sunt: independența, imparțialitatea, integritatea, profesionalismul, corectitudinea, colegialitatea, confidențialitatea și transparența, ce vor servi, de asemenea, ca o sursă de informare pentru judecători și justițiabili.⁶

Suplimentar, este necesar să se menționeze că funcționarul public are obligația să se abțină de la orice act sau faptă care poate prejudicia imaginea, prestigiul sau interesele legale ale autorității publice, or, anume prin prisma respectării principiilor reglementate de lege și nominalizate mai sus, se urmărește ridicarea prestigiului și imaginii funcției publice și a celei de demnitate publică de către cei ce le exercită.

În concluzie, respectarea principiilor de mai sus produce următoarele

⁴ P. 4 al Codului de etică și conduită al funcționarului fiscal. <https://sfs.md/uploads/files/Docs/planuri-programe/strategie-dezvoltare/CODUL%20ETIC%C4%82%20.pdf>

⁵ P. 6 din Codul de etică al procurorilor. <http://procuratura.md/file/CODUL%20de%20Etica%20Redactat%2015.07.2019.pdf>

⁶ Art. 2 din Codul de etică și conduită a judecătorului. https://www.csm.md/files/Acte_normative/Codul_de_etica_al_judecatorului.pdf

efecte: crește calitatea serviciului public, se realizează o bună administrare în realizarea interesului public, eliminarea birocrăției, diminuarea/excluderea corupției, menținerea unui nivel înalt al prestigiului funcției publice, înrădăcinarea încrederii și respectului reciproc (cetățeni și funcționari publici, cetățeni și autoritățile administrației publice).

2. Normele de conduită a persoanei funcționar public și a persoanei cu funcție de demnitate publică.

Normele de conduită a funcționarului public sunt reglementate în art. 8-12 ale Codului de conduită a funcționarului public. Ele se referă la accesul la informație, utilizarea resurselor publice, conduita în cadrul relațiilor internaționale, regimul juridic al cadourilor, conflictul de interese și neadmiterea influențelor necorespunzătoare. În vederea respectării dispozițiilor acestor norme de conduită, reglementate de Codul de conduită, este absolut necesară respectarea unui set de acte normative adiționale, speciale. Astfel, este vorba în principal de: *HG Nr. 116 din 26-02-2020 privind regimul juridic al cadourilor; Legea Nr. 982 din 11-05-2000 privind accesul la informație; Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133/2011; Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale; Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale etc.*

În contextul respectării normelor cu referire la accesul la informații, menționăm că, de exemplu, conform art. 136, al. 18 al Codului Fiscal, SFS și funcționarii fiscali sunt obligați să păstreze secretul de stat, alte secrete apărute de lege și să nu divulge informația aflată în exercițiul funcționării, inclusiv informația referitoare la viața personală, la cinstea și demnitatea persoanei.

Art. 34, al. (1), (2) și (3) al Constituției R. Moldova, în continuare, stipulează:

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

(2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională.

În spiritul și litera Constituției Republicii Moldova, conchidem că accesul la informații, ce comportă caracter de interes public, nu poate fi îngrădit. Potrivit articolului 54 alin. (2) din Constituție, se stabilește că exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri, decât celor prevăzute de lege, în interesele securității naționale, în scopul protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, precum și al împiedicării divulgării informațiilor confidențiale. Or, admisibilitatea ideii de limitare a accesului unor categorii de informații de interes public poate fi acceptată doar în contextul echilibrării între limitarea accesului la informații și protecția securității naționale sau a altor valori reglementate expres de lege.

Conform art. 19, al. 1 al Legii privind accesul la informații, refuzul accesului la informație, refuzul de a furniza o informație, un document oficial va fi făcut în scris, indicându-se data întocmirii refuzului, numele persoanei responsabile, motivul refuzului, făcându-se, în mod obligatoriu, trimitere la actul normativ (titlul, numărul, data adoptării, sursa publicației oficiale), pe care se bazează refuzul, precum și procedura de recurs a refuzului, inclusiv termenul de prescripție.

În general, informațiile, datele sau documentele pentru care se solicită accesul trebuie să treacă un test privind existența interesului public pentru a se putea susține necesitatea dezvăluirii lor. O asemenea necesitate poate exista acolo unde, *inter alia*, dezvăluirea presupune transparentizarea modului de administrare a treburilor publice și chestiuni de interes pentru întreaga societate, permițând, astfel, participarea întregului public la guvernarea publică.

Conform p. 35 al HOTĂRÂRII PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII articolului 129 punctul 19) din Codul fiscal (definiția „secretului fiscal”), (sesizarea

nr. 39a/2021)⁷, Curtea menționează că orice autoritate și/sau instituție publică este obligată să ofere informațiile solicitate, atât timp cât nu există un motiv legitim de a refuza aceste solicitări, iar dreptul la informație cuprinde elementele:

- dreptul persoanei, al unei organizații sau entități legale de a solicita informații de interes public de la autoritățile și instituțiile publice fără a demonstra interesul legal care stă la baza solicitării;

- dreptul persoanei de a solicita informații cu caracter personal de la autoritățile și instituțiile publice;

- obligația autorității sau instituției publice de a răspunde sau de a oferi informațiile solicitate, fapt care presupune existența unor mecanisme pentru gestionarea solicitărilor și limite de timp pentru oferirea răspunsurilor la aceste solicitări;

- existența unor excepții care să permită abținerea de la prezentarea anumitor categorii de informații. Aceste excepții includ protecția securității naționale, a relațiilor internaționale, a vieții private a persoanelor, a confidențialității comerciale, a ordinii publice și a punerii în aplicare a legii, precum și refuzul de a prezenta informațiile primite în condiții de confidențialitate sau cele care rezultă din discuțiile interne. Pentru a putea fi invocate, excepțiile trebuie să justifice existența unui prejudiciu pentru interesul public, în cazul în care informațiile ar fi comunicate;

- existența unor excepții, care să permită abținerea de la prezentarea anumitor categorii de informații. Aceste excepții includ protecția securității naționale, a relațiilor internaționale, a vieții private a persoanelor, a confidențialității comerciale, a ordinii publice și a punerii în aplicare a legii, precum și refuzul de a prezenta informațiile primite în condiții de confidențialitate sau cele care rezultă din discuțiile interne. Pentru a putea fi invocate, excepțiile trebuie să justifice existența unui prejudiciu pentru interesul public, în cazul în care informațiile ar fi comunicate.

În contextul respectării normelor cu privire la utilizarea resurselor publice, funcționarul public este obligat să asigure protecția proprietății publice și să

⁷ https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/h_24_2021_39a_2021_rou.pdf

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

evite orice prejudiciere a acesteia, să folosească timpul de lucru, precum și bunurile aparținând autorității publice, numai în scopul desfășurării activităților aferente funcției publice deținute, să asigure, potrivit atribuțiilor ce îi revin, folosirea eficientă și conform destinației a banilor publici (de exemplu în administrarea procesului de organizare și derulare a procedurilor de achiziții publice; respectarea regulii celor 3E - eficiență, economicitate, eficacitate etc.).

3. Încălările ce determină tragerea la răspundere juridică a persoanei funcționar public și a persoanei cu funcție de demnitate publică

Abordarea subiectului tragerii la răspundere juridică a funcționarului public sau al persoanei cu funcție de demnitate publică, este necesară cu fundamentarea poziției pe ideea că tragerea la răspundere a acestei categorii de subiecte se va face cu respectarea unor condiții generale pentru ca instituția răspunderii juridice să poată fi aplicată - comiterea unei fapte ilegale. Fapta care este astfel catalogată de lege, anume fiind ilegală, întotdeauna atrage răspunderea juridică. Respectiv, pentru a ne pronunța despre tragerea la răspundere și încălcările ce determină această consecință pentru funcționarii publici, este necesar să pornim de la normele de conduită și principiile de conduită a funcționarilor publici și a persoanelor cu funcții de răspundere. Or, anume neexecutarea normelor de conduită sau încălcarea lor prin acțiuni ce contravin dispozițiilor lor reprezintă prima categorie de încălcări ce vor atrage răspunderea acestor categorii de subiecte. Suplimentar, este necesar să ne îndreptăm atenția către legislația statului nostru, care reglementează răspunderea juridică pentru diferite categorii de fapte ilicite, în speță, ne referim la Codul Contravențional și Codul Penal. Or, aceste două acte normative ce prevăd, expres, faptele contravenționale și penale și răspunderea pentru ele, la fel, cuprind anumite compartimente ce reglementează încălcările ce pot fi comise de subiecte speciale - funcționari publici, funcționari publici cu statut special, persoane cu funcție de demnitate publică.

Conform art. 35 al Codului Administrativ al R. Moldova, autoritățile publice și persoanele fizice, care le reprezintă, răspund, după caz, penal, contravențional,

civil sau disciplinar pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a activității administrative, în condițiile legii.

Conform art. 56 din Legea nr. 158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, pentru încălcarea îndatoririlor de serviciu, a normelor de conduită, pentru pagubele materiale pricinuite, contravențiile sau infracțiunile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcției, funcționarul public poartă răspundere disciplinară, civilă, administrativă, penală, după caz, numai în temeiul și în modul stabilit de legislație.

În conformitate cu prevederea art. 23 alin. (2) din Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr.199 din 16.07.2010, potrivit căreia încălcările comise în exercițiul mandatului atrag răspunderea disciplinară, civilă, contravențională sau penală în condițiile legii.

În concluzie, vom deduce că încălcările comise de către funcționarii publici și persoanele cu funcție de demnitate publică vor atrage răspundere juridică exclusiv în condițiile, expres, prevăzute de lege și doar în termenii și cu respectarea procedurii reglementate de lege.

4. Realități și perspective asupra normelor de conduită a persoanei funcționar public și a persoanei cu funcție de demnitate publică

Când ne referim la normele de conduită a funcționarilor publici le avem în vedere pe toate care reglementează activitatea funcționarilor, inclusiv a celor cu statut special, precum și cele ale diferitor categorii de persoane cu funcție de demnitate publică. Desigur, că adoptarea acestora a avut de la bun început menirea de a instaura ordinea și legalitatea în activitatea zilnică ce caracterizează exercițiul acestor funcții. Pe parcursul aplicării acestor norme, după cum este și firesc, se evidențiază punctele slabe ale cadrului juridic la care ne referim. Respectiv, anume acestea sunt evidențiate pentru a perfecționa în continuu legislația ce pune bazele activității celor ce reprezintă și exercită puterea publică.

Un rol aparte revine, în acest sens, monitorizării reflectate în *Raportul anual privind funcția publică și statutul funcționarului public*, care are menirea

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

de a rezuma toate evoluțiile și tendințele în domeniul resurselor umane din cadrul serviciului public și de a oferi Guvernului (prin intermediul Cămarilor de Stat) informația relevantă pentru luarea unor decizii legate de eficientizarea managementului și de sporire a capacităților resurselor umane, ca fiind resursa cea mai puternică și valoroasă a administrației publice⁸.

Aceste rapoarte anuale includ date detaliate despre funcțiile publice din autoritățile publice centrale și locale, dar nu sunt incluse decât date generale despre alte categorii de angajați din administrația publică, precum funcțiile publice cu statut special, funcțiile de demnitate publică, posturile din cabinetele persoanelor cu funcție de demnitate publică, posturile de deservire tehnică, de specialitate sau auxiliare.

Respectiv, în perspectivă, normele de conduită a persoanelor funcționari publici și a celor cu funcție de demnitate publică pot fi perfecționate continuu grație procesului de monitorizare eficientă și continuă.

II. Întrebări pentru autoevaluare:

1. Ce reprezintă conduita funcționarului public?
2. Ce principii fundamentează conduita funcționarului public?
3. Care este algoritmul acțiunilor funcționarului public în cazul în care acestuia i se oferă un cadou în legătură cu exercițiul unor atribuții funcționale de către acesta?
4. Care este algoritmul acțiunilor funcționarului public în cazul în care acesta identifică un conflict de interese în exercițiul unor atribuții funcționale?
5. Care este legătura dintre conduita funcționarilor publici și respectul societății față de funcția publică?
6. Care este conexiunea dintre reglementarea juridică a principiilor de conduită a persoanelor cu funcție de demnitate publică și conduita persoanei cu funcție de demnitate publică?
7. Explicați conținutul principiului legalității în conduita funcționarului public.

⁸ Raportul anual privind funcția publică și statutul funcționarului public, pentru anul 2019. <https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport-1158-2019.pdf>

8. Explicați regula celor 3E în utilizarea resurselor publice de către funcționarul public în exercițiul atribuțiilor sale funcționale.
9. Explicați impactul respectării/nerespectării principiilor conduitei persoanelor cu funcție de demnitate publică asupra prestigiului funcției de demnitate publică.
10. Argumentați necesitatea reglementărilor speciale cu referire la conduita funcționarilor publici cu statut special.

III. Teme pentru lucru individual

- Normele de conduită a funcționarilor fiscali
- Normele de conduită a funcționarilor vamali
- Principiile de conduită a funcționarilor publici
- Normele de conduită a judecătorilor
- Normele de conduită a procurorilor

IV. Surse bibliografice recomandate:

1. Arina Dragodan. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și sancțiunile aplicabile: aspecte legislative, doctrinare și jurisprudențiale. Uniunea Juriștilor din România. Revista DREPTUL, nr. 3, 2018, p. 89-121. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=613475>
2. HG Nr. 116 din 26-02-2020 privind regimul juridic al cadourilor;
3. Legea Nr. 982 din 11-05-2000 privind accesul la informație;
4. Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr. 133/2011;
5. Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale;
6. Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale
7. HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE A R. MOLDOVA PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII articolul 129 punctul 19) din Codul fiscal (definiția „secretului fiscal”) (sesizarea nr. 39a/2021).

A se consulta bibliografia generală

Tema 2. Formele răspunderii juridice, temeiurile și principiile tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și demnitarilor

Obiectivele temei:

- să definească noțiunea de răspundere juridică;
- să determine formele răspunderii juridice;
- să determine principiile ce călăuzesc aplicarea uniformă a legislației privind tragerea la răspundere juridică a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să determine rolul și importanța principiilor în examinarea unei cauze privind tragerea la răspundere a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să explice care este temeiul real și temeiul juridic al răspunderii funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să elucideze deosebirile dintre faptele ilegale săvârșite de funcționarul public și persoana cu funcție de demnitate publică.

I. Conținuturi:

1. Noțiunea răspunderii juridice

Sfera răspunderii sociale este deosebit de largă și de cuprinzătoare. Ea include răspunderea morală, răspunderea politică, răspunderea juridică, precum și diferite alte modalități sub care, într-o formă sau alta, membrii societății sunt chemați să dea seama pentru modul în care se comportă în viața socială⁹.

Între diferitele forme ale răspunderii sociale pot exista interferențe sau suprapuneri, fără ca acestea să înlăture individualitatea fiecăreia. Toate aceste

⁹ Stătescu, Constantin. Bârsan, Corneliu. Drept Civil. Teoria Generală a Obligațiilor. București, 1993. 379 p., p. 116

forme și individualitatea lor sunt cercetate minuțios de specialiștii de domeniu. Menționăm că în cazul tuturor formelor de răspundere socială (morală, religioasă etc.) legătura cauzală, precum și celelalte elemente sau condiții care declanșează răspunderea sunt obligatorii.

La etapa actuală, problema răspunderii juridice este văzută ca ceva legat de reacția statului la un comportament contrar prevederilor legale adoptat de către un subiect de drept, în cazul nostru - adoptat de către un funcționar public sau o persoană cu funcție de răspundere. Respectiva reacție reprezintă de cele mai multe ori echivalentul forței de constrângere a statului și a felului în care aceasta se materializează. Inerența și necesitatea aplicării acesteia rezultă din necesitatea suportării consecințelor faptelor sale ilicite de chiar însuși autorul ilegalității, adică funcționarul public sau persoana cu funcție de demnită publică.

Impactul unei ilegalități, ca regulă, se răsfrânge asupra a două categorii de subiecte de drept - persoana care comite ilegalitatea și ceilalți membri ai societății. Prin impactul asupra societății se realizează și impactul asupra făptuitorului într-o manieră cu totul și cu totul deosebită. Este vorba anume de reacția manifestată de societate față de ilegalitate și față de autorul ei. Ca rezultat și survine răspunderea juridică. Totuși, menționăm pentru a evita orice confuzie: nu reacția societății reprezintă răspunderea juridică, ci reacția statului este forma în care se manifestă răspunderea juridică. Deci, exclusivă reacție a statului ne îndreptățește să vorbim despre răspunderea juridică a subiectului pentru ilegalitatea comisă. Or, ceea ce reprezintă reacția societății la faptele ilicite ale funcționarilor publici este scăderea încrederii în instituțiile și autoritățile publice și diminuarea prestigiului funcțiilor respective.

În general, când ne referim la răspunderea juridică, ținem să menționăm că aceasta are două abordări specifice fundamentale - în *lato sensu* și în *stricto sensu*.

În *lato sensu*, unii autori explică răspunderea juridică prin stabilirea unor obligații suplimentare în vederea executării obligației principale și prin apli-

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

carea măsurilor de constrângere a statului în vederea executării obligației¹⁰.

În *stricto sensu* se determină că răspunderea juridică reprezintă o obligație suplimentară impusă persoanei care a comis încălcarea, deoarece impunerea de a executa o obligație pe care subiectul deja o avea nu completează cu nimic conținutul raportului juridic. De aceea, executarea unei obligații existente (pe care titularul a refuzat să o execute), asigurată inclusiv prin forța de constrângere a statului, nu poate fi considerată răspundere¹¹.

Gh. Avornic, citând mai mulți autori în una dintre lucrările sale, prezintă abordările acestora pentru conceptul de răspundere juridică. Astfel, dânsul menționează că „răspunderea juridică este o măsură de constrângere aplicată de către stat pentru comiterea unei fapte ilicite și exprimată prin aplicarea unor sancțiuni cu caracter material, organizațional sau de ordin patrimonial”¹². Tot aici se invocă și faptul că răspunderea juridică reprezintă „un raport statornicit de lege, de norma juridică, între autorul încălcării normelor juridice, reprezentat prin agenții, autorități, care pot fi instanțele de judecată, funcționarii de stat sau alți agenți ai puterii publice. Conținutul acestui raport este complex, fiind format în esență din dreptul statului, ca reprezentant al societății, de a aplica sancțiunile prevăzute de normele juridice persoanelor care încalcă prevederile legale și obligația acestor persoane de a se supune sancțiunilor legale în vederea restabilirii ordinii de drept”¹³.

Conform autorilor români Constantin Stătescu și Corneliu Bârsan, răspunderea juridică are o caracteristică esențială - „posibilitatea aplicării, în caz de nevoie, a constrângerii de stat”¹⁴. Mircea Costin opinează că noțiunea de răspundere nu poate fi înțeleasă și definită decât dacă se pornește de la formele

---

¹⁰ Лейст, О. Е. Санкции в советском праве. Москва, 1962. 115 с., p. 110

¹¹ Trofimov, Igor. Drept Civil. Contractele civile. Chișinău: Elena V. I., 2004. 256 p., p. 77;

¹² Avornic, Gheorghe. Aramă, Elena. Negru, Boris. Costaș, R. Teoria generală a dreptului. Chișinău: ed. Cartier juridic, 2004. 656 p., p. 490

¹³ Ibidem;

¹⁴ Stătescu, Constantin. Bârsan, Corneliu. Drept Civil. Teoria Generală a Obligațiilor. București: Ed. B.I.C. ALL, 1997. 340 p., p. 116

ei concrete¹⁵: răspundere juridică civilă, penală, contravențională etc.

Conform autorului român Nicolae Popa, reacția socială venită din partea societății în cazul răspunderii juridice are anumite trăsături distinctive, fapt pentru care este o reacție instituționalizată pe care o declanșează o faptă reprobabilă, organizată în limitele stabilite de lege¹⁶. Orice tip de răspundere implică o reacție socială, dar nu neapărat instituționalizată și reglementată de lege, lucru prin care răspunderea juridică se aseamănă și se deosebește, în același timp, de celelalte forme ale răspunderii sociale.

Gh. Boboș definește răspunderea juridică ca fiind un raport juridic de constrângere, având ca obiect sancțiunea juridică¹⁷.

În opinia autorului Mircea Costin, răspunderea juridică reprezintă un complex de drepturi și obligații¹⁸. Această din urmă opinie nu este întru totul împărtășită de dr. Genoveva Vrabie, care menționează că ea este admisibilă, dar insuficientă. Același autor indică caracterul logic al definiției respective datorat faptului că "atunci când definim răspunderea juridică drept un raport juridic, admitem, implicit, și că acest raport are un conținut format nu doar din obligații, ci și din drepturi. Desigur, este vorba de un raport juridic particularizat prin faptul că nașterea lui nu este urmărită în mod voluntar de subiectul răspunderii care nu urmărește să fie tras la răspundere, ci, dimpotrivă, în toate cazurile speră să o evite. Dar nu mai puțin este vorba de un raport juridic cu toate trăsăturile lui definitorii¹⁹".

Astfel, răspunderea juridică prezintă o serie de particularități, care-i conturează și prefigurează personalitatea și o delimitează de toate celelalte forme de

---

¹⁵ Costin, Mircea, N. Răspunderea juridică în dreptul Republicii Socialiste România. Cluj: Ed. Dacia, 1974. 220 p., p. 16-17

¹⁶ Popa, Nicolae. Teoria Generală a Dreptului. București: Actami, 1998. 336 p., p. 202

¹⁷ Boboș, Gheorghe. Teoria generală a statului și dreptului. Cluj-Napoca: Ed. Dacia, 1994. 280 p., p. 264

¹⁸ Costin, Mircea, N. Răspunderea juridică în dreptul Republicii Socialiste România. Cluj: Ed. Dacia, 1974. 220 p., p. 25

¹⁹ Vrabie, Genoveva. Popescu, Sofia. Teoria Generală a Dreptului. Iași: ed. „Ștefan Procopiu”, 1993. 186 p., p. 145;

răspundere, rolul și importanța sa practică fiind în continuă creștere²⁰.

De cele mai multe ori literatura științifică de specialitate susține diferențierea răspunderii de sancțiune. Răspunderea juridică reprezintă un raport juridic de constrângere, iar sancțiunea juridică reprezintă obiectul acestui raport. Autorul Boris Negru detașează câteva caractere specifice respectivului raport, și anume:

- unul dintre subiecte este obligatoriu statul, pe de altă parte, participă persoana care a comis ilegalitatea;
- conținutul acestui raport este reprezentat de drepturi și obligații correlative precum obligația statului de a aplica exclusiv sancțiunile reglementate de lege pentru fapta concretă comisă și dreptul persoanei responsabile de a i se aplica exclusiv această sancțiune și nicidecum alta;
- aplicarea sancțiunii se face din numele statului și are drept scop atât restabilirea ordinii legale încălcate prin fapta ilicită, cât și consolidarea legalității²¹.

2. Formele răspunderii juridice a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică

Conform art. 35 al Codului Administrativ al Republicii Moldova, autoritățile publice și persoanele fizice care le reprezintă răspund, după caz, penal, contravențional, civil sau disciplinar pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a activității administrative, în condițiile legii.

Conform art. 56 din *Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04.07.2008*, pentru încălcarea îndatoririlor de serviciu, a normelor de conduită, pentru pagubele materiale pricinuite, contravențiile sau infracțiunile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcției, funcționarul public poartă răspundere disciplinară, civilă, administrativă, penală, după caz. Utilizarea expresiei „răspundere administrativă” în art. 56 din *Legea*

---

²⁰ Popa, Carmen. *Teoria generală a dreptului*. București: LuminaLex, 2001. 320 p., p. 263;

²¹ Avornic, Gheorghe. Aramă, Elena. Negru, Boris. Costaș, R. *Teoria generală a dreptului*. Chișinău: ed. Cartier juridic, 2004. 656 p., p. 490;

158/2008 se datorează unei erori de formulare, fără a reprezenta neapărat intenția legiuitorului de a egala conceptul de răspundere administrativă cu cel de răspundere contravențională. O asemenea concluzie poate fi întemeiată pe prevederea art. 23 alin. (2) din Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică nr.199 din 16.07.2010, potrivit căreia încălcările comise în exercițiul mandatului atrag răspunderea disciplinară, civilă, contravențională sau penală în condițiile legii

În același timp, conform art. 23, al. 2 al *Legii cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică*, încălcările comise în exercițiul mandatului atrag răspunderea disciplinară, civilă, contravențională sau penală în condițiile legii.

Răspunderea administrativă este o formă specifică a răspunderii juridice care revine autorităților publice și funcționarilor publici pentru comiterea abaterilor disciplinare, a contravențiilor, a infracțiunilor sau pentru cauzarea de prejudicii. Astfel, răspunderea administrativă este o instituție a dreptului administrativ care împrumută și operează cu conceptele celorlalte forme ale răspunderii juridice: disciplinare, contravenționale, penale, civile, patrimoniale. Altfel spus, atunci când intervine răspunderea administrativă, adică răspunderea administrației de stat pentru activitate ilicită, este aplicabilă și una dintre celelalte forme ale răspunderii juridice²².

Astfel, răspunderea administrativă este o instituție a dreptului administrativ care împrumută și operează cu conceptele celorlalte forme ale răspunderii juridice: disciplinare, contravenționale, penale, civile, patrimoniale.

Scopul răspunderii administrative este de a ocroti personalitatea, drepturile și interesele legitime ale persoanelor fizice și juridice, proprietatea, orânduirea de stat și ordinea publică, precum și de a depista, preveni și lichida abaterile disciplinare, contravențiile administrative, infracțiunile și consecințele lor, de a contribui la educarea autorităților publice și a funcționarilor pu-

²² Olga Pisarenco. Conceptul de răspundere administrativă și formele ei, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40_44_Conceptul%20de%20raspundere%20administrative%20si%20formele%20ei.pdf

blici în spiritul îndeplinirii (aplicării) întocmai a legilor²³.

Aici mai este oportun să menționăm că răspunderea administrativă a autorităților publice survine sub forma răspunderii administrative patrimoniale, iar răspunderea administrativă a funcționarilor publici poate întruni toate cele patru forme, dacă abaterile sunt săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu. La fel de important este să menționăm că în temeiul art.17 alin.(1) din Codul contravențional, autoritățile publice sunt exceptate de la răspunderea contravențională, iar în temeiul art.21 alin.(3) din Codul penal, autoritățile publice sunt exceptate și de la răspunderea penală.

Totodată, funcționarii publici pot fi trași la răspundere civilă în afara calității lor de serviciu, ca subiecți ai raporturilor de drept privat. Această din urmă situație nu exclude atragerea oricărei alte forme de răspundere juridică contravențională sau penală, dacă faptele ilicite au fost săvârșite în afara statutului de funcționar public²⁴.

3. Principiile ce determină aplicarea uniformă a legislației privind tragerea la răspundere juridică a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică

Autorul român M. Costin susține că principiile fundamentale ale răspunderii juridice sunt idei călăuzitoare care își găsesc expresia în toate normele de drept ce reglementează diferitele norme sub care se poate prezenta această instituție juridică²⁵. De fapt, când ne referim la principiile pe care se fundamentează instituția răspunderii juridice a funcționarilor publici și a persoanelor cu funcție de demnitate publică, nu avem în vedere principii diferite, ci aceleași principii ce stau la baza instituției răspunderii juridice și la baza fiecărei forme de răspundere

---

²³ Olga Pisarenco. Conceptul de răspundere administrativă și formele ei, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40_44_Conceptul%20de%20raspundere%20administrative%20si%20formele%20ei.pdf

²⁴ Ibidem;

²⁵ Costin Mircea N., Răspunderea juridică în dreptul Republicii Socialiste România. Cluj: Ed. Dacia, 1974, 220 p.

juridică în parte.

Astfel, pornind de la reglementările penale în vigoare, instituția răspunderii juridice penale a categoriei de subiecte examinate de noi se fundamentează pe următoarele principii:

- **Principiul legalității** - nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus unei pedepse penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală. Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise²⁶.

- **Principiul umanismului** - Întreaga reglementare juridică are menirea să apere, în mod prioritar, persoana ca valoare supremă a societății, drepturile și libertățile acesteia. Legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe fizice sau de a leza demnitatea omului. Nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.

- **Principiul democratismului** - persoanele care au săvârșit infracțiuni sunt egale în fața legii și sunt supuse răspunderii penale fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație. Apărarea drepturilor și intereselor unei persoane nu poate fi realizată prin încălcarea drepturilor și intereselor altei persoane sau a unei colectivități.

- **Principiul caracterului personal al răspunderii penale** - persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție. Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală.

- **Principiul individualizării răspunderii penale și pedepsei penale** - la aplicarea legii penale se ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea penală. Nimeni nu poate fi supus de două ori urmării penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă.

Cât privește răspunderea administrativ-contravențională, aceasta se fun-

²⁶ Art. 3 CPRM

damentează pe principiile reglementate expres de Codul Contravențional, și anume: legalitatea, egalitatea în fața legii, dreptatea, răspunderea personală, individualizarea răspunderii și sancțiunii contravenționale²⁷.

4. Temeiul real și temeiul juridic al răspunderii funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică

Drept fundament al răspunderii vine actul sau faptul juridic, pe când condițiile răspunderii juridice sunt:

- o conduită sau o faptă ilicită;
- un rezultat dăunător al acestei conduite care poate fi exprimat printr-un prejudiciu material sau prin vătămarea sănătății și a integrității corporale;
- un raport de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciul produs;
- fapta să fie săvârșită cu vinovăție;
- să nu existe împrejurări sau cauze ce ar exclude caracterul ilicit al faptei sau ar înlătura răspunderea juridică²⁸.

Noi am adăuga la cele menționate mai sus și faptul că prejudiciul poate avea și o altă natură, nicidecum nu este obligatoriu ca el să fie de natură patrimonială sau fizică, dimpotrivă, este foarte posibilă și cauzarea de prejudicii care nu pot fi exprimate pecuniar sau care nu aduc nici o atingere fizică victimei și totuși acest lucru nu exclude prezența prejudiciului. Din aceste considerente, opinăm și posibilitatea cauzării de prejudicii morale sau posibilitatea creării unei situații de pericol social, ceea ce poate declanșa, în egală măsură, răspunderea juridică. Evident, că diferă condițiile în care survine procedura de tragere la răspundere, dar cu toate acestea survine aceeași răspundere juridică, nu doar una morală sau de altă natură.

Cu atât mai mult, când ne referim la faptele ilegale ale funcționarilor publici și ale persoanelor cu funcție de demnitate publică, ceea ce este în plus la elementele de mai sus ale prejudiciului, ține de imaginea puterii publice și a

---

²⁷ Art. 5-9 CContr.RM

²⁸ Vonica, Romul, Petru. Introducere generală în drept. București: Lumina Lex, 2000. 599 p., p. 544-545

prejudiciului pe care îl aduce orice faptă ilegală comisă de unul din subiectele examinate de noi. Suplimentar se diminuează încrederea în serviciul public, în exercitarea puterii publice în conformitate cu prescripțiile legii etc.

Respectiv, exact ca în cazurile generale, la fel și în cazurile subiectelor examinate de noi, temeiul *de facto* ce va atrage răspunderea juridică este fapta ilicită, sau încălcarea, precum am prezentat-o noi anterior. Suplimentar, este absolut necesară întrunirea criteriului legat de temeiul *de jure*, care întruchipează componența legală a faptei ilicite (temeiul *de facto*).

5. Deosebirea faptelor ilegale săvârșite de funcționarul public și persoana cu funcție de demnitate publică după caracterul și gradul de prejudiciabilitate a lor

În funcție de gravitatea consecințelor faptei ilicite a funcționarului public, deosebim mai multe categorii ale acestora. Ce este important a menționa aici este că anume acest lucru este determinant al formei de răspundere juridică ce va fi aplicată funcționarului sau demnitarului.

Astfel, va interveni răspunderea administrativ-disciplinară, în urma comiterii de către funcționarul public a unei abateri disciplinare, faptă care prin gravitatea consecințelor generate comportă un pericol social redus, în comparație cu alte categorii de fapte ilicite ce pot fi comise de subiectele speciale ce le examinăm în cadrul acestui modul.

Răspunderea administrativ-contravențională va surveni drept efect al comiterii unei contravenții de către funcționarul public, faptă ce comportă un pericol social sporit în comparație cu abaterea disciplinară, dar care în raport cu infracțiunea este de un pericol social redus.

Și în final, gradul cel mai înalt al pericolului social este prezentat de infracțiunile ce pot avea în calitate de subiecte speciale pe funcționarii publici și persoanele cu funcție de demnitate publică. Toate aceste categorii de fapte ilicite vor fi examinate în cadrul temelor ce urmează.

II. Întrebări pentru autoevaluare:

1. Care este rolul instituției răspunderii juridice în dreptul public?
2. Care sunt temeiurile de tragere la răspundere a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică?
3. Care este conținutul principiilor răspunderii penale a funcționarului public?
4. Care este conținutul principiilor răspunderii contravenționale a funcționarului public?
5. Enumerați formele răspunderii juridice a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică?

III. Teme pentru lucru individual:

- Răspunderea administrativ-patrimonială.
- Condițiile angajării răspunderii juridice a funcționarului public.
- Analiza principiului individualizării răspunderii și pedepsei penale a funcționarului public.

IV. Surse bibliografice recomandate:

1. Costin, Mircea, N. Răspunderea juridică în dreptul Republicii Socialiste România. Cluj: Ed. Dacia, 1974. 220 p., p. 16-17
2. Andrei Negru. Formele răspunderii juridice ale magistratului. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Formele%20raspunderii%20juridice%20a%20magistratului.pdf
3. M. Orlov, Șt. Belecciu. Drept administrativ. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a M.A.I. al R.M., Ed. „Elena — VI,, , 2005;
4. Olga Pisarenco. Conceptul de răspundere administrativă și formele ei, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40_44_Conceptul%20de%20raspundere%20administrative%20si%20formele%20ei.pdf
5. Popa, Nicolae. Teoria Generală a Dreptului. București: Actami, 1998. 336 p., p. 202
6. Tatiana Stahi. Natura juridică a răspunderii administrativ-patrimoniale. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/60-67.pdf
7. Лейст, О. Е. Санкции в советском праве. Москва, 1962

A se consulta bibliografia generală

Tema 3. Categoriile de fapte ilegale săvârșite de funcționari publici și demnitari

Obiectivele temei:

- să definească noțiunea de faptă ilegală și să determine caracteristicile semnelor unei fapte ilegale;
- să clasifice faptele ilegale săvârșite de funcționarul public sau persoana cu funcție de demnitate publică în dependență de caracterul și gradul prejudiciabil al faptei;
- să explice ce înțelege prin criteriile generale de individualizare a pedepsei;
- să elucideze care sunt circumstanțele atenuante și agravante conform legii și rolul acestora la individualizarea pedepsei
- să comenteze și să argumenteze care este deosebirea dintre o încălcare, contravenție și infracțiune.
- să determine tipurile de încălcări disciplinare și să stabilească particularitățile legale ale lor;
- să determine tipurile și particularitățile contravențiilor și infracțiunilor săvârșite de funcționarii publici și demnitari.

I. Conținuturi:

1. Noțiunea de faptă ilegală (contravenție, infracțiune, delict) și semnele ei

Fapta ilegală reprezintă acțiunea sau inacțiune prejudiciabilă, prevăzută de lege, săvârșită cu vinovăție (raport de cauzalitate psihică) și pasibilă de pedeapsă (abatere disciplinară, contravenție, infracțiune).

Autorul român I. Humă menționează că fapta ilicită este împrejurarea care dă naștere raportului juridic de aplicare a sancțiunii. Noțiunea de fapt juridic

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

dânsul o raportează la doi factori: conduita unui subiect de drept în câmpul relațiilor sociale și norma juridică care se nesocotește prin conduita în cauză²⁹.

Sofia Popescu: „fapta ilicită îmbracă, în funcție de natura normei juridice încălcate, forma infracțiunii, contravenției, abaterii disciplinare, a delictului civil etc.”

În exprimarea altor autori, fapta ilicită este acțiunea sau inacțiunea săvârșită cu nesocotirea unei prevederi legale care dă naștere raportului juridic de aplicare a sancțiunii, adică raportului de constrângere³⁰. R. P. Vonica indică un caracter în plus al faptei ilicite - imoralitatea. Astfel, el menționează în continuare că o conduită ilicită înseamnă comportare ilegală nepermisă de lege și imorală. Astfel, conduita ilicită se poate realiza fie prin comiterea unui fapt prohibit de lege, fie prin neîndeplinirea unui fapt prescris ca obligație tot prin lege.

Unii autori mai operează cu sintagme de genul “ilicit general” și “ilicit special”, având în vedere conduita contrară legii prin ilicit general și conduita ilicită specifică unei ramuri de drept concrete³¹.

Inacțiunea sau omisiunea, adică nesăvârșirea unei acțiuni concrete de către funcționar sau demnitar poate să fie considerată ilicită în condițiile în care acel subiect avea obligația de natură juridică să acționeze într-un anumit fel și el, dimpotrivă, s-a abținut de la acea prescripție normativă.

Alți autori vin cu ideea că se neagă calitatea inacțiunii drept temei al răspunderii juridice, cu excepția următoarelor cazuri: 1) când o faptă pozitivă este în măsură să provoace pagube, obligând pe cel ce o săvârșește să ia măsuri necesare pentru prevenirea acesteia; 2) când fapta omisivă încalcă o obligație legală de a săvârși anumite acțiuni preventive³².

²⁹ Humă, Ioan. Introducere în studiul dreptului. Iași: Editura Fundației „Chemarea”, 1993. 158 p., p. 139;

³⁰ Vonica, Romul, Petru. Introducere generală în drept. București: Lumina Lex, 2000. 599 p., p. 545;

³¹ Părău, Ion. Bazele statului și dreptului. Chișinău, 2006. 172 p., p. 81

³² Popescu, Sofia. Teoria Generală a Dreptului. București: LuminaLex, 2000. 366 p., p. 317;

O altă definiție a inacțiunii este cea care enunță că inacțiunea este abținerea deliberată de la o acțiune pe care o persoană era obligată prin norma juridică să o îndeplinească. Inacțiunea sau omisiunea, ca și acțiunea, are un caracter conștient și voluntar îndreptate spre realizarea unui scop, scop care poate fi și pasivitatea față de o îndatorire³³.

Autorul, în cazul inacțiunii, nu este pedepsit pentru starea sa de pasivitate, ci pentru că nu și-a îndeplinit o anumită îndatorire³⁴.

“A nu evita un efect, cu toate că există o obligație juridică de a-l împiedica să aibă loc, este același lucru cu a-l cauza”³⁵. În acest sens, menționăm că și la momentul actual valoarea cauzală a omisiunii a fost și continuă să rămână o problemă controversată.

2. Caracteristica semnelor faptei ilegale

Toate ilegalitățile reprezintă fapte umane, ceea ce înseamnă că un comportament ilicit se exprimă în acțiuni sau inacțiuni ale subiecților de drept. Ca să fie considerate ilicite, faptele umane trebuie să prezinte un grad anume de pericol social. Acest pericol presupune cauzarea unui prejudiciu prin faptă, iar ilegalitatea faptei este dovedită prin opoziția dintre aceasta și prevederile legale. Suplimentar semnelor enumerate, există și necesitatea ca fapta să fie săvârșită cu vinovăție, adică subiectul să fie liber în alegerea comportamentului său.

Teoreticienii ruși tratează în principal fundamentul răspunderii juridice - fapta ilicită, după care analizează „semnele distinctive” ale faptei ilicite. Referitor la semnele distinctive ale faptei ilicite, acestea sunt considerate a fi următoarele:

1. toate ilegalitățile reprezintă fapte umane, ceea ce înseamnă că un
comportament ilicit se exprimă în acțiuni sau inacțiuni ale subiec-

³³ Vonica, Romul, Petru. Introducere generală în drept. București: Lumina Lex, 2000. 599 p., p. 546;

³⁴ Popa, Carmen. Teoria generală a dreptului. București: LuminaLex, 2001. 320 p., p. 281;

³⁵ Moruzi, I. Problema cauzalității în dreptul penal. Studii de drept și procedură penală. București, 1933. 189 p., p. 67;

telor de drept;

2. ca să fie considerate ilicite, faptele umane trebuie să prezinte un grad anume de pericol social. Acest pericol presupune cauzarea unui prejudiciu prin faptă;
3. ilegalitatea faptei este dovedită prin opoziția dintre aceasta și prevederile legale;
4. există și necesitatea ca fapta să fie săvârșită cu vinovăție, adică subiectul să fie liber în alegerea comportamentului său.

Doctrina rusă mai prezintă elemente specifice și prin aceea că autorii tratează și componența faptei ilicite. Acest lucru este regăsit și în doctrina autohtonă sau românească, însă doar în ramuri de drept concrete - drept penal, drept contravențional. La nivel de teorie a dreptului, componența faptei ilicite nu se tratează, se face caracterizarea faptei ilicite, dar nu se detașează printr-o componență specială. Astfel, doctrina rusă face trimitere la componența faptei ilicite care constă din: subiect, latură subiectivă, obiect și latură obiectivă³⁶.

3. Clasificarea faptelor ilegale săvârșite de funcționarul public și persoana cu funcție de demnitate publică

Încălcarea prevederilor Codului de Conduită a Funcționarului Public, cu excepția art. 11 alin. (1) și a art. 12, constituie abatere disciplinară căreia i se aplică prevederile legislației privind funcția publică și statutul funcționarului public (a se vedea excepțiile). Încălcarea prevederilor art. 11 alin.(1) CCFP se sancționează în conformitate cu prevederile Codului contravențional sau ale Codului penal. Încălcarea prevederilor art. 12 CCFP se sancționează conform prevederilor Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale.

Astfel, definiția generală susține că abaterea disciplinară este reprezentată de încălcarea cu vinovăție de către o persoană încadrată în muncă, indiferent de funcția sau postul deținut, a obligațiilor sale, inclusiv a normelor de conduită.

---

³⁶ Поляков, А. В. *Общая теория права*. Издательский Дом Санкт-Петербургского Государственного Университета, 2004. 865 с., р. 827

Cât privește definiția specială a abaterii disciplinare comise de un funcționar public sau o persoană cu funcție de demnitate publică, aceasta stipulează că încălcarea cu vinovăție a dispozițiilor legale de către un FP sau PFDP, indiferent de funcția deținută, a obligațiilor, restricțiilor, inclusiv a normelor de conduită constituie abaterea disciplinară a subiecților examinate de noi.

Contravenția este fapta – acțiunea sau inacțiunea – ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de codul contravențional și este pasibilă de sancțiune contravențională³⁷.

Infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală³⁸. Nu constituie infracțiune acțiunea sau inacțiunea care, deși, formal, conține semnele unei fapte prevăzute de Codul Penal, dar, fiind lipsită de importanță, nu prezintă gradul prejudiciabil al unei infracțiuni. În ceea ce privește gradul prejudiciabil al infracțiunii, acesta se determină conform semnelor ce caracterizează elementele infracțiunii: obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă.

Cât privește o deosebire dintre efectele comiterii faptei ilegale de către un funcționar public și un demnitar, acestea se referă mai mult la consecințele juridice, care sunt diferite în funcție de mai mulți factori: antecedente penale, imposibilitatea avansării în funcție sau trepte de salarizare, promovarea în funcție etc.

4. Tipurile și particularitățile legale ale faptelor ilegale săvârșite de funcționarii publici și demnitari.

După cum s-a văzut anterior, categoriile de fapte ilicite comise de funcționarii publici și demnitari, sunt determinate de gradul de pericol social al fiecărei fapte și de consecințele prejudiciabile generate de acestea.

Atât abaterile disciplinare, contravenția, cât și infracțiunea sunt fapte ilicite

³⁷ Art. 10 CContr.RM

³⁸ Art. 14 CPRM

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

comise cu vinovăție, ce prezintă pericol pentru societate și fiecare dintre ele constituie temeiul angajării uneia din formele răspunderii juridice. Abaterea disciplinară constituie temeiul tragerii la răspundere disciplinară, contravenția – temeiul răspunderii contravenționale, iar infracțiunea este temeiul răspunderii penale. Deci, aceste instituții juridice au atât caracteristici asemănătoare, cât și cele de distingere.

Referitor la particularitățile legale ale acestor categorii de fapte, menționăm că sediul juridic al lor este unul special. Ceea ce dorim să menționăm aici se referă la aceea că activitatea profesională a categoriilor respective de subiecte este reglementată de un set de acte normative speciale. În textul respectivelor acte normative, nominalizate de noi în cadrul unor teme recente, se poate identifica componența faptelor ilegale specifice ce au ca subiect anume reprezentanții categoriilor analizate de noi în cadrul acestui modul. Suplimentar, când ne referim la Codul Contravențional și Codul Penal, acestea conțin reglementări cu referire la fapte ilegale ce pot avea în calitate de subiect anume subiectele speciale - funcționari publici și persoane cu funcție de demnitate publică. Astfel, capitolul XVI, Cod Contravențional, reglementează contravențiile ce afectează activitatea autorităților publice, iar infracțiunile cu subiecte speciale (funcționari publici și demnitari) se regăsesc în capitolul XV, Cod Penal al Republicii Moldova, fiind intitulat *Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică*.

Cât privește abaterile disciplinare ale funcționarilor publici, acestea sunt reglementate de art. 57 al Legii nr. 158 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Abaterile disciplinare ale deputaților sunt reglementate de art. 32 al Regulamentului Parlamentului, iar abaterile disciplinare ale altor categorii de demnitari sunt regăsite în actele speciale ce reglementează etica și conduita acestora.

5. Criteriile generale de individualizare a pedepselor

Criteriile de individualizare a pedepselor sunt acele categorii de date și elemente după care instanța de judecată este obligată, potrivit legii, să se călăuzească în activitatea de individualizare judiciară a pedepsei. Individualizarea pedepsei este, din punctul de vedere al judecătorului care o efectuează, un proces interior, strict personal, dar ea nu este totuși un proces arbitrar, subiectiv, dimpotrivă, ea trebuie să fie rezultatul unui examen obiectiv al întregului material probatoriu, studiat după anumite reguli și criterii determinate precis³⁹.

Individualizarea pedepsei își are fundamentul juridic în dispozițiile capitolului VIII al Părții Generale a CP. La aceste dispoziții se mai adaugă și dispozițiile din CPP privind individualizarea pedepsei penale a inculpatului la judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală sau reducerea pedepsei inculpatului drept recompensă pentru încălcarea dreptului inculpatului⁴⁰.

Conform art. 75 CPRM, *persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a prezentului cod și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a prezentului cod. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. În cazul alternativelor de pedeapsă prevăzute pentru infracțiunea săvârșită, pedeapsa cu închisoare are un caracter excepțional și se aplică atunci când gravitatea infracțiunii și personalitatea infractorului fac necesară aplicarea pedepsei cu închisoare, iar o altă pedeapsă este insuficientă și nu și-ar atinge scopul. O pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atin-*

³⁹ <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>, p. 457;

⁴⁰ <https://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/Ghid-cu-privire-la-aplicarea-pedepsei.pdf>, p. 9

gerea scopului pedepsei. Caracterul excepțional la aplicarea pedepsei cu închisoare urmează a fi argumentat de către instanța de judecată.

Criteriile generale au caracter obligatoriu la individualizarea oricărei pedepse, la alegerea categoriei și termenului pedepsei, la stabilirea atât a pedepsei principale, cât și a celei complementare.

Criteriile speciale de individualizare a pedepsei sunt niște derogări de la criteriile generale și se aplică în cazurile expres prevăzute de lege.

6. Circumstanțele atenuante și agravante prevăzute de legea penală

În realizarea oricărei forme de individualizare a pedepsei, dar cu deosebire în cadrul individualizării judiciare, un rol important îl au circumstanțele atenuante și agravante⁴¹.

Conform art. 76. CP RM Circumstanțele atenuante sunt:

(1) La stabilirea pedepsei se consideră circumstanțe atenuante:

- a) săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave;
- b) săvârșirea infracțiunii de către un minor sau de către o persoană care a atins vârsta de 18 ani, dar nu a atins vârsta de 21 de ani;
- c) săvârșirea infracțiunii ca urmare a unui concurs de împrejurări grele de ordin personal sau familial;
- d) săvârșirea faptei de o persoană cu responsabilitate redusă;
- e) prevenirea de către vinovat a urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii săvârșite, repararea benevolă a pagubei pricinuite sau înlăturarea daunei cauzate;
- f) autodenunțarea, contribuirea activă la descoperirea infracțiunii sau la identificarea infractorilor ori recunoașterea vinovăției;
- g) ilegalitatea sau imoralitatea acțiunilor victimei, dacă ele au provocat infracțiunea;
- h) săvârșirea infracțiunii ca rezultat al constrângerii fizice sau psihice, ce nu înlătură caracterul penal al faptei, sau dată fiind dependența materială, de

---

⁴¹ <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>, p. 461

serviciu sau de altă natură;

i) săvârșirea infracțiunii de către o persoană în stare de ebrietate, provocată de consumarea involuntară sau forțată a substanțelor menționate la art. 24 sau de consumarea de aceste substanțe fără a fi conștientă de efectul lor;

j) săvârșirea infracțiunii cu depășirea limitelor legale ale legitimei apărări, reținerii infractorului, stării de extremă necesitate, riscului întemeiat sau ca rezultat al executării ordinului sau dispoziției superiorului;

k) afectarea gravă, prin infracțiunea săvârșită, a făptuitorului acesteia sau greutatea poverii pedepsei, aplicată pentru el, din cauza vârstei înaintate a acestuia, stării sănătății lui sau altor circumstanțe;

l) expirarea, de la momentul comiterii infracțiunii, a cel puțin, 2/3 din termenul de prescripție pentru tragerea la răspundere penală, prevăzut pentru această infracțiune, sau depășirea termenului rezonabil pentru examinarea cazului, ținându-se cont de natura faptei, dacă tergiversarea nu a fost provocată de făptuitor.

(2) Instanța de judecată poate considera drept circumstanțe atenuante și alte circumstanțe, neprevăzute la alin.(1).

(3) La stabilirea pedepsei, instanța de judecată nu consideră drept atenuantă circumstanța care este prevăzută de lege ca element constitutiv al infracțiunii.

Articolul 77. CP RM Circumstanțele agravante sunt:

(1) La stabilirea pedepsei se consideră circumstanțe agravante:

a) săvârșirea infracțiunii de către o persoană, care anterior a fost condamnată pentru infracțiune similară sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;

b) provocarea prin infracțiune a unor urmări grave;

c) săvârșirea infracțiunii prin orice formă de participație;

d) săvârșirea infracțiunii din motive de ură socială, națională, rasială sau religioasă;

e) săvârșirea infracțiunii cu bună știință împotriva unui minor sau a unei femei gravide ori profitând de starea de neputință cunoscută sau evidentă a

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

victimei, care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilității ori altui factor;

f) săvârșirea infracțiunii asupra unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către ea a obligațiilor de serviciu sau obștești;

g) săvârșirea infracțiunii prin intermediul sau în prezența minorilor, persoanelor aflate în dificultate, persoanelor retardate mintal sau dependente de făptuitor;

h) săvârșirea infracțiunii prin acte de o deosebită cruzime sau prin batjocorirea victimei;

i) săvârșirea infracțiunii prin mijloace care prezintă un pericol social sporit;

j) săvârșirea infracțiunii de către o persoană în stare de ebrietate, provocată de consumarea substanțelor menționate la art.24. Instanța de judecată este în drept, în funcție de caracterul infracțiunii, să nu considere aceasta ca o circumstanță agravantă;

k) săvârșirea infracțiunii cu folosirea armei, a munițiilor, a substanțelor explozive ori a dispozitivelor ce le imită, a mijloacelor tehnice special pregătite, a substanțelor nocive și radioactive, a preparatelor medicamentoase și a altor preparate chimico-farmacologice, precum și cu aplicarea constrângerii fizice sau psihice;

m) săvârșirea infracțiunii profitând de starea excepțională, de calamitățile naturale, precum și de dezordini de masă;

n) săvârșirea infracțiunii cu folosirea încrederii acordate.

(2) Dacă circumstanțele menționate la alin.(1) sunt prevăzute la articolele corespunzătoare din Partea specială a prezentului cod în calitate de semne ale acestor componente de infracțiuni, ele nu pot fi, concomitant, considerate drept circumstanțe agravante.

Articolul 78. CP RM Efectele circumstanțelor atenuante și agravante

(1) În cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvârșirea infracțiunii, pedeapsa principală se reduce sau se schimbă după cum urmează:

a) dacă minimul pedepsei cu închisoare prevăzut la articolul corespun-

zător din Partea specială a prezentului cod este mai mic de 10 ani, pedeapsa poate fi redusă până la acest minim;

b) dacă se aplică amenda, aceasta se poate coborî până la limita de jos;

c) dacă pentru infracțiunea săvârșită se prevede detențiune pe viață, aceasta se înlocuiește cu închisoare de la 15 la 25 de ani.

(2) În cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvârșirea infracțiunii, pedeapsa complementară, prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită poate fi înlăturată.

(3) În cazul în care există circumstanțe agravante se poate aplica pedeapsa maximă prevăzută la articolul corespunzător din Partea specială a prezentului cod.

(4) În caz de concurs al circumstanțelor agravante și celor atenuante, coborârea pedepsei până la minimul sau ridicarea ei până la maximumul prevăzut la articolul corespunzător din Partea specială a prezentului cod nu este obligatorie.

(5) Dacă există circumstanțe atenuante excepționale, pedeapsa poate fi aplicată conform prevederilor art.79.

Circumstanțele atenuante de care se va ține cont la stabilirea pedepsei, reglementate de legea penală, se regăsesc la art. 76 CPRM. Bineînțeles, că nu toate circumstanțele stipulate la art 76 sunt aplicabile cazurilor comiterii de infracțiuni de către funcționarii publici sau persoanele cu funcție de demnitate publică (de exemplu comiterea infracțiunii de o persoană cu responsabilitate redusă, comiterea de către o persoană cu vârsta cuprinsă între 18 și 21 ani). Respectiv, ideea de bază de care se va ține cont este că nu toate circumstanțele atenuante reglementate de lege sunt aplicabile și cazurilor infracțiunilor comise de funcționari publici sau demnitari. Art. 76 le reglementează pe următoarele:

a) săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave;

b) săvârșirea infracțiunii de către un minor sau de către o persoană care a atins vârsta de 18 ani, dar nu a atins vârsta de 21 de ani;

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

c) săvârșirea infracțiunii ca urmare a unui concurs de împrejurări grele de ordin personal sau familial;

d) săvârșirea faptei de o persoană cu responsabilitate redusă;

e) prevenirea de către vinovat a urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii săvârșite, repararea benevolă a pagubei pricinuite sau înlăturarea daunei cauzate;

f) autodenunțarea, contribuirea activă la descoperirea infracțiunii sau la identificarea infractorilor ori recunoașterea vinovăției;

g) ilegalitatea sau imoralitatea acțiunilor victimei, dacă ele au provocat infracțiunea;

h) săvârșirea infracțiunii ca rezultat al constrângerii fizice sau psihice, ce nu înlătură caracterul penal al faptei, sau dată fiind dependența materială, de serviciu sau de altă natură;

i) săvârșirea infracțiunii de către o persoană în stare de ebrietate, provocată de consumarea involuntară sau forțată a substanțelor menționate la art. 24 sau de consumarea de aceste substanțe fără a fi conștientă de efectul lor;

j) săvârșirea infracțiunii cu depășirea limitelor legale ale legitimei apărări, reținerii infractorului, stării de extremă necesitate, riscului întemeiat sau ca rezultat al executării ordinului sau dispoziției superiorului;

k) afectarea gravă, prin infracțiunea săvârșită, a făptuitorului acesteia sau greutatea poverii pedepsei, aplicată pentru el, din cauza vârstei înaintate a acestuia, stării sănătății lui sau altor circumstanțe;

l) expirarea, de la momentul comiterii infracțiunii a, cel puțin, 2/3 din termenul de prescripție pentru tragerea la răspundere penală, prevăzut pentru această infracțiune, sau depășirea termenului rezonabil pentru examinarea cazului, ținându-se cont de natura faptei, dacă tergiversarea nu a fost provocată de făptuitor.

Altă regulă importantă reglementată de legislația penală de care se va ține cont, este că instanța de judecată poate considera drept circumstanțe atenuante și alte circumstanțe, neprevăzute în lista de mai sus. Respectiv, lista reglementată de lege nu este exhaustivă, fapt ce admite situația în care pen-

tru funcționarii publici sau demnitari pot exista și circumstanțe particulare ce rezultă anume din statutul și condițiile de exercitare a atribuțiilor funcționale ale acestora.

Legea penală reglementează și circumstanțe ce pot agrava răspunderea. Astfel, la stabilirea pedepsei se vor lua în considerație următoarele circumstanțe agravante:

a) săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru infracțiune similară sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;

b) provocarea prin infracțiune a unor urmări grave;

c) săvârșirea infracțiunii prin orice formă de participare;

d) săvârșirea infracțiunii din motive de ură socială, națională, rasială sau religioasă;

e) săvârșirea infracțiunii cu bună știință împotriva unui minor sau a unei femei gravide ori profitînd de starea de neputință cunoscută sau evidentă a victimei, care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilității ori altui factor;

f) săvârșirea infracțiunii asupra unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către ea a obligațiilor de serviciu sau obștești;

g) săvârșirea infracțiunii prin intermediul sau în prezența minorilor, persoanelor aflate în dificultate, persoanelor retardate mintal sau dependente de făptuitor;

h) săvârșirea infracțiunii prin acte de o deosebită cruzime sau prin batjocorirea victimei;

i) săvârșirea infracțiunii prin mijloace care prezintă un pericol social sporit;

j) săvârșirea infracțiunii de către o persoană în stare de ebrietate, provocată de consumarea substanțelor menționate la art.24. Instanța de judecată este în drept, în funcție de caracterul infracțiunii, să nu considere aceasta ca o circumstanță agravantă;

k) săvârșirea infracțiunii cu folosirea armei, a munițiilor, a substanțelor explozive ori a dispozitivelor ce le imită, a mijloacelor tehnice special pregătite,

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

a substanțelor nocive și radioactive, a preparatelor medicamentoase și a altor preparate chimico-farmacologice, precum și cu aplicarea constrângerii fizice sau psihice;

m) săvârșirea infracțiunii profitând de starea excepțională, de calamitățile naturale, precum și de dezordini de masă;

n) săvârșirea infracțiunii cu folosirea încrederii acordate.

De menționat este și faptul, că în cazul în care la articolele corespunzătoare din Partea specială a CPRM, care reglementează infracțiunile ce pot fi comise de funcționarii publici, funcționarii publici cu statut special și demnitari, unele din circumstanțele agravante enumerate mai sus constituie semne obligatorii ale componenței concrete de infracțiune, atunci ele nu vor putea fi concomitent considerate drept circumstanțe agravante. Respectiv, regăsirea acestor circumstanțe în lista semnelor obligatorii ale componenței de infracțiune exclude considerarea lor suplimentară ca circumstanță agravantă concomitent.

II. Întrebări pentru autoevaluare:

1. Care este rolul circumstanțelor atenuante la stabilirea pedepsei funcționarului public?
2. Care este rolul circumstanțelor agravante la stabilirea pedepsei funcționarului public?
3. Care sunt particularitățile legale ale faptelor ilegale săvârșite de funcționarii publici și demnitari?
4. Care sunt criteriile generale de individualizare a pedepsei funcționarilor publici?
5. Ce diferențe există între categoriile de fapte ilicite comise de funcționarii publici?
6. Este exhaustivă lista circumstanțelor atenuante reglementate de lege?
7. Este exhaustivă lista circumstanțelor agravante reglementate de lege?
8. Definiți fapta ilegală penală.
9. Care sunt semnele distinctive ale faptei ilegale?

III. Teme pentru lucrul individual:

- Analiza circumstanțelor atenuante în determinarea pedepsei funcționarului public vinovat de comiterea unei infracțiuni
- Analiza circumstanțelor atenuante specifice cu care ar putea fi completată lista celor reglementate la determinarea pedepsei funcționarului public.
- Analiza semnelor abaterilor disciplinare ale funcționarilor publici
- Analiza semnelor distinctive ale contravențiilor ce pot avea ca subiect funcționarul public.

IV. Surse bibliografice recomandate:

1. Codul contravențional al Republicii Moldova. Nr.218- XVI din 24.10.2008.
2. Codul muncii al Republicii Moldova. Nr.154-XV din 28 martie 2003.
3. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985-XV din 01.04.2002.
4. Legea Republicii Moldova cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Nr.158-XVI din 04.07.2008.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică. Nr.199 din 16.07.2010.
6. Iorgovan A. Drept administrativ și știința administrației: activitatea, răspunderea, controlul, perfecționarea (curs pentru anul II). București: Tipografia Universității București, 1989. 352
7. Iorgovan A. Tratat de drept administrativ. Vol. I. Ediția a IV-a. București: ALL Beck, 2005. 680 p.
8. Orlov M., Belecciu Ș. Drept administrativ: pentru uzul studenților. Chișinău: Elena-V.I., 2005. 270 p.
9. Șt. Daneș, V. Papadopol V., Individualizarea judiciară a pedepselor, București, Editura Juridică

A se vedea bibliografia generală

Tema 4. Răspunderea penală ca formă a răspunderii juridice în dreptul public. Categoriile de pedepse/sanțiuni penale aplicate funcționarilor publici și demnitarilor pentru fapte ilegale săvârșite. Individualizarea pedepselor

Obiective:

- să definească noțiunea de pedeapsă și semnele ei;
- să explice care sunt scopurile pedepselor aplicate funcționarilor și demnitarilor publici;
- să explice noțiunea de categorie de pedeapsă, aplicate funcționarilor și demnitarilor publici și să elucideze modalitățile ei;
- să determine ce se înțelege prin noțiunea de pedeapsă principală și pedeapsă complementară;
- să caracterizeze pedepsele aplicate funcționarilor și demnitarilor publici;
- să determine rolul și scopul pedepselor în cazul tragerii la răspundere a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să definească noțiunea de răspundere penală și să elucideze care sunt modalitățile ei;
- să explice ce înțelege prin liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere administrativă.
- să caracterizeze situația liberării de răspundere penală cu renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii;
- să explice ce este liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă;
- să poată caracteriza instituția liberării de răspundere penală în legătură cu schimbarea situației;
- să relateze care sunt condițiile în care se aplică liberarea condiționată de răspundere penală;

- să explice ce se înțelege prin prescripția tragerii la răspundere penală și rolul acesteia.
- să definească noțiunea și categoriile liberării de pedeapsa penală;
- să relateze ce înțelege prin condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei și situațiile în care această instituție penală se aplică;
- să caracterizeze în ce condiții est posibilă liberarea condționată de pedeapsă înainte de termen;
- să argumenteze când și de ce legea penală prevede înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă;
- să explice în ce condiții se aplică liberarea de pedeapsă a minorilor;
- să caracterizeze liberarea de pedeapsă penală datorită schimbării situației;
- să determine situațiile când legea penală prevede liberarea de la executarea pedepsei penale a persoanelor grav bolnave;
- să explice când și în ce condiții poate fi amânată executarea pedepsei penale pentru femei gravide și femei care au copii în vârstă de până la 8 ani.

I. Conținuturi:

1. Noțiunea și semnele pedepselor

Unii autori fac referire la măsura sau întinderea răspunderii. Acest lucru este important în ceea ce privește raportul dintre răspundere și sancțiune și pedeapsă. Sancțiunea și pedeapsa caracterizează anume întinderea răspunderii juridice a personajului vinovat. În consecință, măsura răspunderii este proporțională cu posibilitatea de previziune a rezultatului păgubitor, care nu este întotdeauna completă, deoarece efectelor directe și imediate ale actelor săvârșite li se adaugă efectele indirecte și îndepărtate, uneori imprevizibile.

Specific pentru pedepse este faptul că ele au un caracter strict personal (intuitu personae), urmărind să aducă o restrângere sau chiar o interzicere de drepturi, uneori o blamare socială, ori să oblige pe făptuitor la anumite prestații - de exemplu, amenzile penale ori amenzile contravenționale - ca moduri

de sancționare a săvârșirii unor fapte ilicite.

Caracterul strict personal al pedepselor, indiferent de natura acestora, are drept consecință faptul că aplicarea și executarea lor nu se poate face decât atâta timp cât cel ce a săvârșit fapta se află în viață. Această precizare se referă chiar și la pedepsele cu caracter patrimonial, de exemplu, amenzile penale. Într-adevăr, ca și pedeapsa privativă de libertate, nici respectiva amendă nu se poate aplica și nu poate fi executată decât dacă cel condamnat este în viață la momentul aplicării și executării ei.

În dreptul penal există principiul conform căruia nu există pedepse fără crime. În consecință, fără infracțiune nu poate fi vorba de răspundere penală și fără răspundere penală nu se poate aplica o pedeapsă

Semnele pedepselor sunt, după cum urmează: caracter public, reglementate de lege, se aplică pentru ilegalități, se aplică de organul/instanța competentă, constituie o estimare juridică a faptei celui vinovat, poate produce lipse sau restricții, poate atrage antecedente, este un mijloc de constrângere strict individualizat.

În același timp, în Ghidul privind aplicarea pedepselor se indică expres următoarele trăsături ale pedepsei penale: pedeapsa aplicată infractorului trebuie să fie echitabilă, legală și individualizată⁴².

Dacă e să ne referim la pedepsele aplicate funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică, acestea nu trebuie să cauzeze suferințe sau să umilească demnitatea persoanei și trebuie să contribuie la corectarea și reeducarea celui supus pedepsei.

2. Scopurile pedepselor aplicate funcționarilor și demnitarilor publici

Sancțiunile, menționează Carmen Popa, au un rol educativ general atenționând asupra efectelor și consecințelor nerespectării normelor juridice; ele au, de asemenea, și un rol individual asupra celui ce a încălcat prevederea

---

⁴² <https://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/Ghid-cu-privire-la-aplicarea-pedepsei.pdf>, p. 11-12;

legală, precum și asupra celorlalți destinatari ai normei juridice⁴³.

Pedeapsa este chiar identificată cu o "specie a sancțiunii juridice"⁴⁴.

Legătura existentă între răspundere și sancțiune se manifestă în toate cazurile, dar cel mai ușor observată este în cazul comiterii unei infracțiuni. Astfel, în dreptul penal există principiul conform căruia nu există pedepse fără crime. În consecință, fără infracțiune nu poate fi vorba de răspundere penală și fără răspundere penală nu se poate aplica o pedeapsă⁴⁵.

Pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea și resocializarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate⁴⁶.

Or, ceea ce stipulează legea penală, se referă la scopurile generale ale pedepsei penale. Respectiv, rezumând avem scopul restabilirii echității sociale, corectării subiectului, prevenirii comiterii de fapte identice în viitor.

Cât privește scopurile pedepselor aplicate funcționarilor publici și demnitarilor, acesta ar fi unul de rezonanță - dezaprobarea (dezaprobarea trebuie, teoretic, să prevină comiterea de asemenea fapte de către alte subiecte cu același statut)

3. Categoriile de pedepse (sancțiuni disciplinare, contravenționale și penale) aplicate funcționarilor și demnitarilor publici

În funcție de fapta ilicită comisă de funcționarul public sau persoana cu funcție de demnitate publică, se va aplica sancțiunea corespunzătoare reglementată de lege.

Astfel, pentru comiterea abaterilor disciplinare, funcționarului public îi

⁴³ Popa, Carmen. Teoria generală a dreptului. București: LuminaLex, 2001. 320 p., p. 265;

⁴⁴ Ceterchi, Ioan. Craiovan, Ion. Introducere în Teoria Generală a Dreptului. București: ALL, 1998. 192 p., p. 151;

⁴⁵ Oancea, I. Explicații teoretice ale Codului Penal Român, partea generală. Vol. I. București: Editura Academiei, R.S.R., 1969. 322 p., p. 102;

⁴⁶ Art. 61 CPRM

pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- a. avertisment;
- b. mustrare;
- c. mustrare aspră;
- d. suspendarea dreptului de a fi promovată în funcție în decursul a doi ani;
- e. destituirea din funcția publică.
- f. retrogradarea în funcție și/sau în grad de calificare⁴⁷.

Sancțiunile disciplinare se aplică în termen de cel mult 6 luni de la data săvârșirii abaterii, cu excepția sancțiunii disciplinare în cazul emiterii de către Curtea de Conturi a opiniei contrare sau în cazul imposibilității exprimării opiniei asupra situației financiare a autorității/instituției bugetare și cu excepția sancțiunii disciplinare pentru încălcarea legislației cu privire la declararea averii și intereselor personale, la soluționarea conflictelor de interese și la regimul juridic al incompatibilităților și restricțiilor, care se aplică în termen de, cel mult, 6 luni de la data rămânerii definitive a actului prin care se constată săvârșirea abaterii disciplinare.

În cazul procurorilor, în funcție de gravitatea abaterilor și în condițiile legii, procurorului i se aplică, prin hotărârea Colegiului de disciplină și etică din subordinea Consiliului Superior al Procurorilor, următoarele sancțiuni disciplinare:

a) avertisment - atenționarea, în formă scrisă, a procurorului asupra abaterii disciplinare comise și recomandarea făcută acestuia de a respecta pe viitor dispozițiile legale;

b) mustrare - o critică exprimată în formă scrisă privind faptele comise de procuror;

c) reducere a salariului - micșorarea salariului lunar cu 15%–30% pentru o perioadă cuprinsă între 3 luni și 1 an și se aplică cu începere din luna calendaristică ulterioară datei la care hotărârea privind cauza disciplinară a rămas irevocabilă;

---

⁴⁷ Art. 58 Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

d) retrogradare din funcție - transferul din funcția de procuror-șef într-o funcție de procuror sau transferul procurorului de la Procuratura Generală ori de la o procuratură specializată la o procuratură teritorială. Retrogradarea din funcție se face în baza hotărârii de sancționare, prin ordinul Procurorului General;

e) eliberare din funcția de procuror - încetarea atribuțiilor procurorului ca urmare a comiterii unei abateri disciplinare. Eliberarea din funcția de procuror pe baza hotărârii de sancționare se face prin ordinul Procurorului General.

În temeiul hotărârii privind sancționarea cu eliberarea din funcție, imediat după pronunțarea acesteia, procurorul este înlăturat de drept de la exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Sanțiuni pentru încălcarea de către deputați a prevederilor Regulamentului Parlamentului (art. 133):

- a. avertismentul;
- b. chemarea la ordine;
- c. retragerea cuvântului;
- d. lipsirea de cuvânt pe o durată de până la 5 ședințe;
- e. eliminarea din sala de ședințe;
- f. interzicerea participării la ședințele plenare pe o durată de până la 10 ședințe.

Pedepsele ce pot fi aplicate funcționarului public sau demnitarului pentru comiterea de contravenții și infracțiuni, sunt reglementate de Codul Contravențional și, respectiv, Codul Penal, la compartimentele concrete ce reglementează infracțiunile ce au ca subiect funcționarul public și persoana cu funcție de demnitate publică.

4. Pedepsele principale și pedepsele complementare

Legislația penală în vigoare prevede la art. 62, al. 1 CPRM mai multe categorii de pedepse penale ce sunt aplicabile persoanelor fizice, dintre care două pot fi aplicate în calitate doar de pedepse complementare (privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept și retra-

gerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat), iar două din lista reglementată de lege, pot avea calitatea și pedepse mixte (amenda și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate).

Legiuitorul diferențiază răspunderea penală prin stabilirea sancțiunilor în care pe lângă pedepsele principale sunt prevăzute și pedepse complementare, dar și prin posibilitatea legală acordată instanței de judecată de a stabili pedepse complementare în cazul în care acestea nu sunt prevăzute în sancțiunea articolului concret⁴⁸.

Ce este important a se ține minte se referă la faptul că pedepsele principale întotdeauna sunt prevăzute în sancțiunea normei juridice, cele complementare nu sunt, în mod obligatoriu, prevăzute expres în textul sancțiunii. La individualizarea pedepsei, instanța va avea întotdeauna grijă ca însumate fiind pedepsele complementare să nu depășească pedeapsa principală.

5. Noțiunea de liberare de răspundere penală și pedeapsă penală și modalitățile ei

Liberarea de răspundere penală reprezintă punerea în libertate a persoanei ce a săvârșit infracțiunea și ca urmare și-a pierdut gradul prejudiciabil în virtutea unor împrejurări prevăzute de legea penală. În aceste situații, persoana este liberată de aplicarea din partea statului a măsurilor cu caracter penal-juridic⁴⁹.

Acest fenomen se poate produce în strictă conformitate cu reglementările legale și exclusiv în condițiile acestora. Respectiv, conform art. 53 CPRM, persoana care a săvârșit o faptă ce conține semnele componentei de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală de către procuror în cadrul urmăririi penale și de către instanța de judecată la judecarea cauzei în cazurile:

---

⁴⁸ Mariana Grama. Despre ordinea aplicării pedepselor complementare. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/43-47_32.pdf

⁴⁹ <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>, p. 404

- a) minorilor;
- b) tragerii la răspundere contravențională;
- c) renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii;
- d) căinței active;
- e) schimbării situației;
- f) liberării condiționate;
- g) prescripției de tragere la răspundere penală.

Desigur, că în cazul în care ne referim la funcționari publici și demnitari, este firesc să excludem p. a, care se referă la minori

Liberarea de răspundere penală este posibilă până la survenirea de fapt a răspunderii, adică până la emiterea de către instanța de judecată a sentinței de condamnare cu stabilirea pedepsei care urmează să fie executată. Astfel, prin intervenția instituției liberării de răspundere penală exclude recunoașterea persoanei drept vinovată, iar liberarea ei de răspundere penală înseamnă și liberarea totală de o pedeapsă posibilă⁵⁰.

Prin liberare de pedeapsa penală se înțelege eliberarea persoanei care a săvârșit o infracțiune de la executarea reală, parțială sau totală, a pedepsei pronunțate prin hotărârea instanței de judecată.

Liberarea de pedeapsa penală se efectuează prin:

- a) condamnarea cu suspendare condiționată a executării pedepsei;
- b) liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen;
- b1) liberarea de pedeapsă în cazul săvârșirii infracțiunii pentru prima oară și al reparării prejudiciului;
- c) înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă;
- d) liberarea de pedeapsă a minorilor;
- e) liberarea de pedeapsă datorită schimbării situației;
- f) liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnave;
- g) amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii cu vârsta de până la 8 ani⁵¹.

⁵⁰ <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>, p. 405

⁵¹ Art. 89, al. 1 și 2 CPRM

II. Întrebări pentru autoevaluare:

1. Explicați diferența dintre pedepsele principale și cele complementare.
2. Ce sancțiuni disciplinare sunt reglementate de legislația în vigoare pentru comiterea abaterilor disciplinare de către judecători?
3. Ce sancțiuni disciplinare sunt reglementate de legislația în vigoare pentru comiterea abaterilor disciplinare de către procurori?
4. Care sunt semnele pedepselor?
5. Care sunt scopurile pedepsei penale?
6. Care sunt scopurile aplicării sancțiunii disciplinare funcționarului public?
7. Care sunt efectele juridice ale liberării de răspundere penală?
8. Care sunt efectele juridice ale liberării de pedeapsă penală?
9. Ce caractere specifice ale liberării de răspundere penală puteți evidenția în cazul comiterii infracțiunilor de către funcționarii publici?
10. În ce condiții se poate aplica liberarea de răspundere penală a funcționarului public?
11. Care este scopul aplicării liberării de răspundere penală și de pedeapsă penală a funcționarului public?

III. Teme pentru lucrul individual:

- Analiza condițiilor de liberare de răspundere penală;
- Analiza condițiilor de liberare de pedeapsă penală;
- Analiza efectelor juridice ale liberării de pedeapsă penală.

IV. Surse bibliografice recomandate:

1. Ulianovschi, Gh., Popescu, D., Puica, V., Botezatu, R., Șterbeț, V., Dolea, I. Ghid cu privire la aplicarea pedepselor. Chișinău: S.n., 2015. 104 p. ISBN 978-9975-57-177-7.
2. Mariana Grama. Despre ordinea aplicării pedepselor complementare. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/43-47_32.pdf
3. Hotărârea Plenului CSJ Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție // http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=248
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.8 din 11.11.2013 cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale)
5. Hotărârea Plenului CSJ despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației naționale și internaționale privind aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității și executarea acestei pedepse, nr. 8 din 24.07.2005
6. Hotărâre a Plenului Curții Supreme de Justiție Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale nr.8 din 1 noiembrie 2013
7. Decizie de inadmisibilitate a sesizării nr. 70g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 4 alin. (1) lit. c) și 39 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_119_2020_70g_2020_rou.pdf
8. https://www.aaij.justice.md/files/document/attachments/analiza_hotaririlor_emise_de_inspectia_judecatoreasca_si_colegiul_disciplinar.pdf
9. Scurte considerații privind individualizarea sancțiunilor contravenționale prevăzute de OG nr. 43/1997. <https://www.juridice.ro/396263/scurte-consideratii-privind-individualizarea-sanctiunilor-contravenionale-prevazute-de-og-nr-431997.html>

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

10. <https://constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=797&t=/Media/Noutati/Sanctiunile-contraventionale-fixe-sunt-neconstitutionale?l=ro&idc=7&id=797&t=/Media/Noutati/Sanctiunile-contraventionale-fixe-sunt-neconstitutionale>
11. Recomandarea CSJ nr. 61Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale în cauzele de corupție http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=92
12. Regulamentul privind organizarea și activitatea Colegiului de disciplină și etică http://procuratura.md/file/2017-01-25_REGULAMENTUL%20Colegiului%20DISCIPLINA%20si%20ETICA_modificat.pdf
13. <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/07/Raspunderea-disciplinara-a-judecatorilor-in-Republica-Moldova-interactiv.pdf>
14. <https://juridicemoldova.md/6798/reflectii-pe-marginea-hotararii-curtii-constitutionale-a-republicii-moldova-nr-12-2017-privind-exceptia-de-neconstitutionalitate-a-art-307-din-codul-penal-raspunderea-penala-a-judecatorilor.html>

A se vedea bibliografia generală

Tema 5: Răspunderea contravențională ca formă a răspunderii juridice în dreptul public. Categoriile de pedepse/sanctiuni contravenționale aplicate funcționarilor publici și demnitarilor pentru fapte ilegale săvârșite

Obiectivele:

- să determine principiile răspunderii contravenționale;
- să facă diferență între contravenție și infracțiune;
- să caracterizeze sancțiunile contravenționale (avertismentul; amenda; privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate; privarea de dreptul de a deține anumite funcții; aplicarea punctelor de penalizare; privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de deținere sau port și folosire a armei); munca neremunerată în folosul comunității; arestul contravențional)
- să determine cauzele care înlătură caracterul contravențional (legitima apărare; starea de extremă necesitate; constrângerea fizică și/sau psihică; riscul întemeiat; cazul fortuit).

I. Conținuturi:

1. Principiile răspunderii contravenționale a funcționarilor publici și demnitarilor.

Art. 5 Cod Contravențional "Principiul legalității"

(1) Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei contravenții, nici supus sancțiunii contravenționale, decât în conformitate cu legea contravențională.

(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sunt interzise.

(3) Legea contravențională nu urmărește cauzarea de suferințe fizice sau

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

lezarea demnității omului. Nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

Articolul 6 Cod Contravențional "Principiul egalității în fața legii"

(1) Persoanele care au săvârșit contravenții sunt egale în fața legii și a autorităților publice și sunt supuse răspunderii contravenționale fără deosebire de rasă, naționalitate, limbă, religie, sex, apartenență politică, avere, origine socială sau de orice altă situație.

(2) Conform prevederilor Constituției, ale altor legi și/sau ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, anumite categorii de persoane pot beneficia de condiții speciale de urmărire contravențională sau de garanția de a nu fi supuse urmăririi și răspunderii contravenționale.

Articolul 7 Cod Contravențional "Principiul dreptății"

Persoana poate fi sancționată numai pentru contravenția în a cărei privință este dovedită vinovăția sa, cu respectarea normelor prezentului cod.

Articolul 8 Cod Contravențional "Principiul caracterului personal al răspunderii contravenționale"

(1) Persoana este supusă răspunderii contravenționale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție.

(2) Este supusă răspunderii contravenționale numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea contravențională.

Articolul 9 Cod Contravențional "Principiul individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale"

(1) La aplicarea legii contravenționale se ține cont de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante.

(2) Nimeni nu poate fi supus de două ori răspunderii contravenționale pentru una și aceeași faptă.

În continuarea alin. (2), art. 9 CContr. RM, evidențiem ***Principiul interdicției dublei sancționări contravenționale (unicității răspunderii contravenționale)***, în baza acestui principiu se interzice de a sancționa a doua oară aceeași persoană pentru aceeași faptă, deoarece contravenientul de acum a suportat

pedeapsa pentru fapta săvârșită. Sancțiunea se stabilește din momentul luării hotărârii de instanța de judecată sau a organului competent în urma depistării contravenției și contravenientului și ea se stabilește o singură dată pentru această faptă ilicită cu scopul reparării prejudiciului ceea ce înseamnă eliberarea persoanei, stingându-și antecedentele contravenționale. Acest principiu este prevăzut în art.9(2), CContr. RM⁵².

Principiul inevitabilității răspunderii, care presupune că dacă a fost săvârșită o contravenție numai decît trebuie să fie pedepsă. Pedeapsa este finalul procedurii contravenționale care începe de la încălcarea unor valori sociale. Conform art.32, CContr. RM. „pedeapsa sau sancțiunea este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a săvârșit o contravenție. Doar prin sancțiune se garantează răspunderea pentru comiterea contravențiilor. Astfel, orice valoare socială încălcată nu este altceva decît încălcarea legislației, ceea ce înseamnă că orice persoană, indiferent de sex, religie, naționalitate, apartenență politică, devenind contravenient trebuie să răspundă pentru fapta săvârșită în baza legii. Dar există și unele abateri în ceea ce privește faptul că fiecare contravenție trebuie să fie sancționată. Astfel de cazuri sunt atunci când contravenția a fost săvârșită prin unele cauze care înlătură caracterul contravențional al faptei, prevăzute în art.19-25,CContr. RM⁵³ etc.

2. Sancțiunile contravenționale

Sancțiunea este o măsură de constrângere statală și se aplică numai de stat prin intermediul organelor abilitate în acest scop. Sancțiunea contravențională se aplică în funcție de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de caracteristica persoanei și de circumstanțele atenuante și agravante⁵⁴.

⁵²<https://administrare.info/domenii/drept/5452-principiile-r%C4%83spunderii-contraven%C5%A3ionale> (consultat la 30.01.21)

⁵³<https://administrare.info/domenii/drept/5452-principiile-r%C4%83spunderii-contraven%C5%A3ionale> (consultat la 30.01.21)

⁵⁴ Furdul Sergiu. Dreptul contravențional, Chișinău: Cartier Juridic, 2005

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

O sancțiune echitabilă se aplică față de persoana a cărei vinovăție este dovedită, în limitele și în conformitate cu dispozițiile codului contravențional. Sancțiunea contravențională este un element obligatoriu al normei contravenționale materiale, în care sunt stipulate măsurile de influențare a statului asupra persoanei care, cu vinovăție, a comis o abatere contravențională, ea fiind un mijloc de garantare (de protejare) a normei juridice⁵⁵

Privite în cadrul general al sancțiunilor juridice, sancțiunea contravențională dispune de anumite trăsături caracteristice: a) este o măsură coercitivă ce se concretizează într-o anumită privațiune sau restricție, sau obligație silită, impusă persoanei vinovate de comiterea contravenției; b) este un mijloc de reeducare, deoarece pe lângă caracterul său represiv, are un puternic rol și efect educativ, de împiedicare a repetării conduitei antisociale, de îndreptare a contravenientului, de formare și permanentizare în conștiința acestuia a convingerii că respectarea legii este o necesitate; c) este un mijloc de constrângere statală, deoarece nu poate fi aplicată decât de stat, prin organele sale competente, în numele legii; d) se aplică numai în cazul comiterii unei contravenții, adică nu există sancțiune fără contravenție; e) se aplică numai față de contravenient, adică nu poate fi aplicată decât celui vinovat de comiterea contravenției, neexistând deci răspundere contravențională pentru fapta altei persoane; f) se aplică în scopul prevenirii comiterii de noi contravenții, adică prin aplicarea și executarea sancțiunii contravenționale nu se urmărește cauzarea unor suferințe fizice sau morale contravenientului, ci îndreptarea acestuia, prevenirea comiterii în viitor de noi contravenții sau alte fapte cu pericol social. Concomitent, prin efectul exemplarității sale, ea servește și acțiunii de prevenție generală⁵⁶

Conform **art. 32** CContr. RM Sancțiunea contravențională este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a săvârșit o contravenție.

Sancțiunile contravenționale aplicabile **persoanei fizice** sunt:

⁵⁵ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/127-139.pdf (consultat la 20.02.21)

⁵⁶ Furdui Sergiu. Dreptul contravențional, Chișinău: Cartier Juridic, 2005.p. 110.

- a. avertismentul;
- b. amenda;
- c. privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate;
- d. privarea de dreptul de a deține anumite funcții;
- e. aplicarea punctelor de penalizare;
- f. privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de deținere sau port și folosire a armei);
- g. munca neremunerată în folosul comunității;
- h. arestul contravențional.

Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, privarea de dreptul de a deține anumite funcții, privarea de dreptul special și punctele de penalizare pot fi aplicate și ca sancțiuni complementare.

Minorii pot fi sancționați complementar doar cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.

Sancțiunile contravenționale aplicabile **persoanei juridice** sunt:

- a) amenda;
- b) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.

(6) Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi aplicată și ca sancțiune complementară.

Avertismentul (art 33 CContr. RM)

Avertismentul constă în atenționarea contravenientului asupra pericolului faptei săvârșite și în recomandarea de a respecta pe viitor dispozițiile legale.

Avertismentul se aplică în scris.

Sancțiunea avertismentului, prevăzută la art.198 alin.(3), (4), art.247 alin.(1), art.249 alin.(1), art.250 alin.(1), art.251 alin.(4), (5), art.319, art.366 alin.(1), se aplică de către agentul constatator în condițiile art.446 alin.(1), fără remiterea cauzei contravenționale în instanța de judecată.

Amenda (art. 34 CContr. RM)

(1) Amenda este o sancțiune pecuniară, care se aplică în cazurile și în limitele prevăzute de prezentul cod. Amenda se stabilește în unități convenționale. O unitate convențională este egală cu 50 de lei.

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

(2) Amenda se aplică persoanelor fizice de la una la 1500 de unități convenționale, iar persoanelor cu funcție de răspundere – de la 10 la 1500 de unități convenționale.

(2¹) Amenda se aplică persoanelor juridice în limitele stabilite de articolul din partea specială a cărții întâi a prezentului cod, după caz:

a) amendă de la 10 la 1500 de unități convenționale;

b) amendă în mărimea valorii produsului, serviciului respectiv care constituie obiectul contravenției, dar nu mai puțin de valoarea limitei maxime în unități convenționale, în cazul în care acest fapt este prevăzut expres de norma materială din partea specială a cărții întâi.

(2²) Comiterea repetată de către persoana juridică, în decursul unui an, a încălcărilor specificate în partea specială a cărții întâi a prezentului cod se sancționează cu amendă în mărime dublă din suma amenzii în valoarea limitei maxime, indicată în partea specială a cărții întâi.

(2³) Comiterea de către persoana juridică a treia oară și mai mult, în decursul unui an, a încălcărilor specificate în partea specială a cărții întâi a prezentului cod se sancționează cu amendă în mărime triplă din suma amenzii în valoarea limitei maxime, indicată în partea specială a cărții întâi.

(2⁴) Amenda se achită de către contravenient în mod benevol în termen de 30 de zile de la data stabilirii acesteia.

(2⁵) Amenzile aplicate pentru săvârșirea contravențiilor se virează în bugetul de stat, cu excepția celor prevăzute la alin.(2⁶)–(2⁹).

(2⁶) Amenzile aplicate de către comisia administrativă de pe lângă autoritatea publică locală executivă pentru contravențiile prevăzute la art.398 se virează în bugetul local respectiv.

(2⁷) Amenzile aplicate de către organele Serviciului Fiscal de Stat pentru contravențiile prevăzute la art.263 alin.(2) se virează în bugetul asigurărilor sociale de stat.

(2⁹) Amenzile aplicate de către Compania Națională de Asigurări în Medicină pentru săvârșirea contravențiilor prevăzute la art.413 se virează în bugetul fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală.

(3) Contravenientul este în drept să achite jumătate din amenda stabilită dacă o plătește în, cel mult, 3 zile lucrătoare de la data aducerii la cunoștință a deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale.

În acest caz, se consideră că sancțiunea amenzii este executată integral, cu excepția cazului în care a fost contestată decizia de aplicare a sancțiunii contravenționale și contravenientul nu și-a retras cererea de contestare a deciziei, emisă asupra cauzei contravenționale, până la cercetarea judecătorească.

(3¹) Evidența executării sancțiunilor amenzilor se ține în Registrul debitorilor. Conținutul Registrului debitorilor, modul de ținere a acestuia și modul de evidență a executării sancțiunilor amenzilor se reglementează de către Guvern.

(4) Dacă persoana fizică sau juridică nu a achitat amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii acesteia, se va proceda conform reglementărilor Codului de executare. În cazul în care achitarea amenzii nu este posibilă din cauza lipsei ori a insuficienței bunurilor sau din cauza eschivării cu rea-voință a contravenientului de la achitarea acesteia, instanța de judecată poate înlocui suma neachitată a amenzii, după caz, cu:

a) amendă în mărime dublă, care însă nu poate depăși limita maximă a sancțiunii cu amenda prevăzută de norma materială contravențională sau de prezentul articol;

b) privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an;

c) muncă neremunerată în folosul comunității, calculându-se o oră de muncă pentru o unitate convențională, durata muncii fiind de, cel mult, 60 de ore;

d) arest contravențional, calculându-se o zi de arest pentru 2 unități convenționale, durata arestului fiind de, cel mult, 30 de zile. În acest caz, se va ține cont de restricțiile prevăzute la art.38 alin.(4).

(5) În cazurile prevăzute la alin. (4), suma neachitată a amenzii stabilite pentru contravențiile prevăzute la art. 228–245 poate fi înlocuită cu privarea de dreptul de a conduce vehicule pe un termen de la 6 luni la un an.

(6) Pentru situațiile enumerate la alin.(4) lit.a), c) și d), privarea de dreptul

de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an poate fi aplicată ca sancțiune complementară.

(7) În cazurile prevăzute la alin. (4), suma neachitată a amenzii stabilite persoanei juridice poate fi înlocuită cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an.

(8) Amenda se înlocuiește de către instanța de judecată în a cărei rază teritorială își are sediul autoritatea din care face parte agentul constatator care a examinat cauza, la demersul acestuia sau al procurorului care a examinat cauza. În cazul în care sancțiunea este aplicată de către instanța de judecată, înlocuirea se efectuează de către instanța care a judecat cauza în fond, la demersul executorului judecătoresc.

Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate. Privarea de dreptul de a deține anumite funcții (art. 35 CContr. RM)

(1) Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate constă în interzicerea temporară persoanei fizice de a desfășura o anumită activitate. Sancțiunea privării de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi aplicată în cazul în care activitatea a fost folosită la săvârșirea contravenției sau în cazul în care contravenția reprezintă o încălcare a regulilor de desfășurare a acestei activități.

(3) Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau privarea de dreptul de a deține anumite funcții poate fi aplicată de instanța de judecată pentru un termen de la 3 luni la un an. Această sancțiune se aplică în cazurile în care, ținând cont de caracterul contravențiilor comise de persoana vinovată, legea declară ca fiind inadmisibilă desfășurarea unei anumite activități sau deținerea unei anumite funcții de către aceasta.

Aplicarea punctelor de penalizare. Privarea de dreptul special (art. 36 CContr. RM)

(1) În cazurile și în mărimea prevăzute de sancțiunea normei contravenționale din capitolele XII și XIII ale cărții întâi, conducătorului de vehicul declarat vinovat de săvârșirea contravenției, odată cu aplicarea sancțiunii principale, i se aplică un număr de puncte de penalizare ca sancțiune complementară.

(2) Dacă aplicarea sancțiunii în modul prevăzut la alin.(1) condiționează acumularea a 15 puncte de penalizare, agentul constatator remite cauza contravențională spre examinare în instanța de judecată competentă care, odată cu sancțiunea principală și cu aplicarea punctelor de penalizare, aplică privarea de dreptul special de a conduce vehicule pe un termen de la 6 luni la un an ca sancțiune complementară.

(3) Punctele de penalizare se anulează la expirarea termenului de 6 luni de la data constatării contravenției pentru care au fost aplicate sau de la data privării, prin hotărâre judecătorească, de dreptul de a conduce vehicule.

(3¹) Punctele de penalizare se anulează la prezentarea documentului confirmativ care atestă trecerea programului special de instruire pentru anularea punctelor de penalizare aprobat de Guvern.

(4) Modul de evidență a punctelor de penalizare și modul de asigurare a accesului deținătorului dreptului de a conduce vehicule la informația despre punctele de penalizare se stabilesc de Guvern.

(4¹) Privarea de dreptul de a conduce vehicule se aplică de instanța de judecată pe un termen de la 6 luni la 3 ani, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (2).

(4²) Privarea de dreptul de a conduce vehicule nu poate fi aplicată persoanei cu dizabilități care folosește vehiculul ca unic mijloc de deplasare, cu excepția cazurilor în care l-a condus atribuindu-i cu bună știință un număr de înmatriculare fals ori l-a condus în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe, ori s-a eschivat de la examenul medical de constatare a acestei stări, ori a părăsit locul accidentului rutier la care a fost participant.

(5) Privarea de dreptul de deținere sau port și folosire a armei se dispune de instanța de judecată pentru un termen de la 2 ani la 5 ani, în funcție de gravitatea contravenției prevăzute în partea specială a cărții întâi.

(6) La expirarea termenului de privare de dreptul de a conduce vehicule sau de dreptul de deținere sau port și folosire a armei, persoana este repusă în acest drept în modul stabilit de Guvern.

Munca neremunerată în folosul comunității (art. 37 CContr. RM)

(1) Munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea contravenientului persoană fizică, în afara timpului de serviciu de bază sau de studii, la munca stabilită de autoritatea administrației publice locale.

(2) Munca neremunerată în folosul comunității se stabilește pe o durată de la 10 la 60 de ore și se execută în 2–4 ore pe zi. În cazul contravenientului care nu este angajat în câmpul muncii, nu este antrenat în activități de bază sau de studii, la solicitarea sau cu acordul acestuia, sancțiunea poate fi executată până la 8 ore pe zi.

(3) Munca neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată doar persoanelor care acceptă să execute o asemenea sancțiune, cu excepția contravenției prevăzute la art. 78¹, pentru care acordul persoanei nu este necesar.

(4) După pronunțarea hotărârii judecătorești, președintele ședinței de judecată explică esența sancțiunii muncii neremunerate în folosul comunității, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată.

(5) Contravenientului sancționat cu muncă neremunerată în folosul comunității i se ia în scris un angajament prin care se obligă să se prezinte în termen de 10 zile la organul de probațiune în a cărui rază teritorială își are domiciliul.

(6) În caz de eschivare de la munca neremunerată în folosul comunității, această sancțiune se înlocuiește cu arest contravențional, calculându-se o zi de arest pentru 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. Demersul cu privire la înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu arest contravențional se examinează de către instanța de judecată în termen de 30 de zile.

(7) Munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată militarilor prin contract și persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani.

(9) Militarii în termen și militarii cu termen redus sancționați cu muncă neremunerată în folosul comunității execută această sancțiune contravențională în unitatea militară.

Arestul contravențional (art. 38 CContr. RM)

(1) Arestul contravențional este o sancțiune contravențională excepțională care constă în privarea de libertate pe un termen stabilit prin hotărâre judecătorească și care se execută în condițiile prevăzute de Codul de executare.

(2) Arestul contravențional se aplică, de regulă, pentru săvârșirea unei fapte care amenință sau pune în pericol real sănătatea ori integritatea corporală a persoanei.

(3) Arestul contravențional poate fi aplicat și în cazul neexecutării intenționate a unei alte sancțiuni contravenționale.

(4) Durata arestului contravențional este de la 3 la 15 zile. În cazul concursului de contravenții sau al cumulului de hotărâri de sancționare, pentru care, conform legii, se prevede în calitate de sancțiune arestul contravențional, instanța de judecată poate aplica această sancțiune pe un termen de până la 30 de zile.

(5) Durata reținerii contravenționale se include în durata arestului contravențional.

(6) Arestul contravențional nu poate fi aplicat, dacă acesta ar amenința sau ar pune în pericol real sănătatea ori integritatea corporală a contravenientului, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, militarilor în termen, militarilor și angajaților cu statut special ai Ministerului Afacerilor Interne, angajați în bază de contract, minorilor, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de până la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 16 ani și nici persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare. Pentru săvârșirea contravenției prevăzute la art. 78¹ poate fi aplicat arestul contravențional persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare, cu condiția că nu există impedimente justificate legate de starea lor de sănătate.

Privarea persoanei juridice de dreptul de a desfășura o anumită activitate (art. 39 CContr. RM)

(1) Privarea persoanei juridice de dreptul de a desfășura o anumită activitate constă în stabilirea interdicției de a încheia anumite tranzacții, de a emite

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a desfășura alte activități.

(2) Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi limitată la un anumit teritoriu al unității administrativ-teritoriale sau/și la o anumită perioadă a anului și se stabilește pentru un termen de la 3 luni la un an.

Circumstanțele atenuante (art. 42 CContr. RM)

(1) La aplicarea sancțiunii contravenționale față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se consideră circumstanțe atenuante:

a) prevenirea consecințelor prejudiciabile sau repararea benevolă a prejudiciului;

b) contribuția la descoperirea contravenției;

c) săvârșirea contravenției într-un concurs de împrejurări personale sau familiale;

d) săvârșirea contravenției de către un minor, o femeie gravidă sau o persoană care întreține copil cu vârsta de până la 8 ani;

e) acțiunile ilegale sau imorale ale victimei care au provocat contravenția.

(2) Se pot considera atenuante și alte circumstanțe decât cele prevăzute la alin.(1).

Circumstanțele agravante (art. 43 CContr. RM)

(1) La aplicarea sancțiunii contravenționale față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se consideră circumstanțe agravante:

a) continuarea comportării ilicite, contrar somației de a se pune capăt unei astfel de comportări;

b) săvârșirea contravenției de către o persoană care anterior a fost sancționată pentru o contravenție similară sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;

c) instigarea sau atragerea minorilor la săvârșirea contravenției;

d) săvârșirea contravenției de către un grup de persoane;

e) săvârșirea contravenției profitându-se de condițiile unor calamități naturale sau ale altor stări excepționale;

f) săvârșirea contravenției în stare de ebrietate produsă de alcool sau de

alte substanțe. Instanța de judecată este în drept, în funcție de caracterul contravenției, să nu considere această circumstanță ca agravantă;

g) săvârșirea contravenției față de un minor, de o femeie, de o persoană în etate sau față de o persoană care se află în imposibilitatea de a se apăra din cauza bolii, dizabilității ori altui factor.

(2) Circumstanța agravantă prevăzută în partea specială a cărții întâi ca element constitutiv al contravenției nu poate fi luată în considerare la aplicarea sancțiunii.

(3) Enumerarea circumstanțelor agravante din prezentul articol este exhaustivă.

3. Noțiunea, tipurile și particularitățile cauzelor care înlătură caracterul contravențional al faptei săvârșite de un funcționar public sau demnitar

Cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei (art. 19 CContr. RM)

- b) legitima apărare;
- c) starea de extremă necesitate;
- d) constrângerea fizică și/sau psihică;
- e) riscul întemeiat;
- f) cazul fortuit.

Legitima apărare (art. 21 CContr. RM)

Este în stare de legitimă apărare persoana care săvârșește o faptă pentru a respinge un atac direct, imediat, material și real, îndreptat împotriva sa, împotriva unei alte persoane sau împotriva unui interes public.

Starea de extremă necesitate (art. 22 CContr. RM)

Este în stare de extremă necesitate persoana care săvârșește acțiuni pentru a salva viața, integritatea corporală ori sănătatea sa, precum și viața, integritatea corporală ori sănătatea unei alte persoane, un bun prețios al său ori al unei alte persoane, sau interesele publice de la un pericol grav iminent, care nu poate fi înlăturat altfel.

Constrângerea fizică și/sau psihică (art. 23 CContr. RM)

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

(1) Nu constituie contravenție fapta prevăzută de prezentul cod săvârșită din cauza unei constrângeri fizice căreia persoana nu i-a putut rezista și care nu putea fi înlăturată în alt mod.

(2) Nu constituie contravenție fapta, prevăzută de prezentul cod, săvârșită din cauza unei constrângeri psihice exercitată prin amenințare cu un pericol iminent, pentru sine ori pentru o altă persoană, care nu putea fi înlăturat în alt mod.

Riscul întemeiat (art. 24 CContr. RM)

(1) Nu constituie contravenție fapta, prevăzută de prezentul cod, care a cauzat daune intereselor ocrotite de lege în cazul riscului întemeiat în atingerea unor scopuri socialmente utile.

(2) Se consideră întemeiat riscul fără de care scopul socialmente util nu a putut fi atins, iar persoana care a riscat a luat măsuri de prevenire a cauzării de daune intereselor ocrotite de lege.

(3) Nu poate fi considerat întemeiat riscul îmbinat cu bună știință cu pericolul pentru viața persoanei sau cu pericolul provocării unui dezastru ecologic ori social.

Cazul fortuit (art. 25 CContr. RM)

(1) Nu constituie contravenție fapta, prevăzută de prezentul cod, al cărei rezultat este consecința unei împrejurări care nu putea fi prevăzută.

(2) Nu constituie caz fortuit împrejurările create prin concursul contravențiilor.

Înlăturarea răspunderii contravenționale (art. 26 CContr. RM)

Înlăturarea răspunderii contravenționale pentru fapta ce conține elemente constitutive ale contravenției are loc în cazul:

- a) renunțării benevole la săvârșirea contravenției;
- a¹) stării de iresponsabilitate;
- b) contravenției neînsemnate sau al tentativei de contravenție neînsemnată;
- c) împăcării victimei cu făptuitorul;
- c¹) încheierii tranzacției conform Legii cu privire la mediere;

- d) prescripției răspunderii contravenționale;
- e) amnistiei;
- f) constatării amiabile a accidentului rutier.

Renunțarea benevolă la săvârșirea contravenției (art. 27 CContr. RM)

Este renunțare benevolă la săvârșirea contravenției încetarea acțiunii îndreptată nemijlocit spre săvârșirea contravenției dacă persoana este conștientă de posibilitatea finalizării faptei.

Starea de iresponsabilitate (art. 27¹ CContr. RM)

(1) Se consideră în stare de iresponsabilitate persoana care săvârșește o faptă prejudiciabilă aflându-se în imposibilitatea de a-și conștientiza sau de a-și dirija acțiunile din cauza unei boli psihice cronice, a unei tulburări temporare a activității psihice, a alienării mintale sau a unei alte stări psihice patologice.

(2) Nu este pasibilă de răspundere contravențională persoana care a săvârșit o faptă în stare de responsabilitate, dar care, până la pronunțarea hotărârii de sancționare, s-a îmbolnăvit de o boală psihică, fiind lipsită de posibilitatea de a-și conștientiza sau de a-și dirija acțiunile sale.

Contravenția neînsemnată, tentativa de contravenție neînsemnată (art. 28 CContr. RM)

(1) Se consideră neînsemnată contravenția pentru care prezentul cod prevede în calitate de sancțiune maximă amenda de până la 10 unități convenționale.

(2) În cazul contravenției neînsemnate sau a tentativei de contravenție neînsemnată, autoritatea (persoana cu funcție de răspundere) competentă să examineze cauza contravențională poate înlătura răspunderea contravențională, limitându-se la adresarea unei observații verbale făptuitorului.

Împăcarea victimei cu făptuitorul (art. 29 CContr. RM)

Procesul contravențional pornit încetează în cazul împăcării victimei cu făptuitorul în contravențiile prevăzute la art. 69, 78, art. 96 alin. (1) lit. a) și alin. (3), art. 97, art. 97¹ alin. (1), art. 97²-105, art. 242 alin. (1). Împăcarea este personală. Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, împăcarea se face de reprezentanții lor legali. Persoanele cu capacitate de exercițiu limitată se pot

împăca cu încuviințarea reprezentanților lor legali.

Prescripția răspunderii contravenționale (art. 30 CContr. RM)

(1) Prescripția înlătură răspunderea contravențională.

(2) Termenul general de prescripție a răspunderii contravenționale este de un an.

(3) Termenul special de prescripție pentru contravențiile prevăzute la art. 78¹, 155¹ și 179 este de 18 luni.

(4) Termenul de prescripție a răspunderii contravenționale se reduce la jumătate pentru persoanele care la data săvârșirii contravenției erau minore.

(5) Termenul de prescripție curge de la data săvârșirii contravenției și până la data rămânerii definitive a hotărârii cu privire la cauza contravențională.

(6) În cazul săvârșirii unei noi contravenții de către aceeași persoană, termenul de prescripție se calculează pentru fiecare contravenție separat.

(7) Curgerea termenului de prescripție se suspendă dacă persoana care a săvârșit contravenția se sustrage de la procesul contravențional. În acest caz, curgerea termenului de prescripție se reia de la data reținerii persoanei sau autodenunțării.

(8) În cazul prevăzut la alin. (6), persoana nu poate fi trasă la răspundere contravențională dacă de la data săvârșirii contravenției a trecut un an și în această perioadă nu a fost săvârșită o nouă contravenție.

(9) În cazul contravenției continue și al contravenției prelungite, termenul de prescripție curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau a inacțiunii.

(10) Termenul de prescripție a punerii în executare a sancțiunii contravenționale este de un an, calculat din data la care decizia sau hotărârea prin care aceasta a fost aplicată a rămas definitivă.

(11) Se consideră că nu a fost supus răspunderii contravenționale contravenientul:

- a) a cărui răspundere contravențională a fost înlăturată;
- b) care a executat integral sancțiunea;
- c) în a cărui privință procesul contravențional a încetat.

II. Întrebări pentru autoevaluare:

1. Principiile tragerii la răspundere contravențională a funcționarilor publici și persoanelor cu funcție de demnitate publică;
2. Răspunderea contravențională a funcționarilor publici și persoanelor cu funcție de demnitate publică și temeiurile ei;
3. Liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională;
4. Categoriile de pedepse contravenționale aplicate funcționarilor publici și persoanelor cu funcție de demnitate publică.
5. Avertismentul ca sancțiune contravențională;
6. Amenda ca sancțiune contravențională;
7. Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate în dreptul contravențional;
8. Privarea de dreptul de a deține anumite funcții în dreptul contravențional;
9. Aplicarea punctelor de penalizare în dreptul contravențional;
10. Privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de deținere sau port și folosire a armei) în dreptul contravențional;
11. Munca neremunerată în folosul comunității în dreptul contravențional;
12. Arestul contravențional al faptei.

III. Teme pentru lucrul individual:

1. Cauzele care înlătură caracterul contravențional
2. Noțiunea și esența sancțiunilor contravenționale
3. Principiile răspunderii contravenționale.

IV. Surse bibliografice recomandate:

1. Codul Contravențional Nr. 218 din 24-10-2008. În.: Monitorul Oficial Nr. 78-84 art. 100 din 17-03-2017;
2. <https://administrare.info/domenii/drept/5452-principiile-r%C4%83punderii-contraven%C5%A3ionale> (consultat la 30.01.21)
3. Furdui Sergiu. Dreptul contravențional, Chișinău: Cartier Juridic, 2005
4. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/127-139.pdf (consultat la 20.02.21) etc.

A se vedea bibliografia generală

Tema 6. Prescripția tragerii la răspundere juridică și a executării pedepsei în cazul funcționarilor publici și demnitarilor

Obiectivele:

- să definească noțiunea prescripției răspunderii juridice;
- să explice care sunt efectele aplicării prescripției răspunderii și executării pedepselor disciplinare în privința funcționarilor publici și a demnitarilor;
- să determine tipurile prescripției de tragere la răspundere juridică a funcționarilor publici și demnitarilor;
- să stabilească care sunt termenele prescripției tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor.
- să explice care este modalitatea de aplicare a prescripției tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor.

I. Conținuturi:

1. Noțiuni generale privind prescripția tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor.

Prescripția răspunderii penale este o cauză de înlăturare a răspunderii penale ca urmare a neexercitării în timp util de către stat, prin organele sale judiciare, a dreptului de a aplica infractorului o pedeapsă, având ca efect stingerea acestui drept și a obligației corelative a infractorului de a suporta aplicarea unei sancțiuni penale.

Prescripția executării pedepsei este reglementată ca o modalitate de stingere a dreptului statului de a pune în executare pedeapsa stabilită printr-o hotărâre judecătorească definitivă și, în mod corelativ, a obligației condamnatului de a se supune acestei măsuri. De aceea, se apreciază că prescripția executării pedepsei are caracterul unei renunțări anticipate la dreptul de a cere executarea pedepsei,

condiționat de trecerea unui interval de timp, în care condamnatul nu a mai săvârșit o altă infracțiune⁵⁷.

Intervenția juridico-penală, contravențională, disciplinară etc. a prescripției reprezintă o realitate aplicabilă în cazurile care în privința unei persoane, sau în privința funcționarului public sau demnitarului, are loc scurgerea unui termen stabilit de lege, de exemplu: în condițiile în care o sentință de condamnare în privința acestuia nu mai poate fi aplicată sau executată.

Prin prescripție, legiuitorul determină soluția pentru situațiile intervenției tardive a răspunderii juridice. Intervenția tardivă a răspunderii juridice duce la anihilarea, știrbirea din imagine a măsurilor legale privind prevenirea și combaterea ilegalităților, iar dacă acestea sunt raportate la categoria funcționarilor publici și a demnitarilor ce au săvârșit acestea, atunci este și mai grav

Prescripția tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor, este, în același timp, și expresia principiului umanității și al coerenței justiției și eficacității aplicării legislației RM.

Prescripția tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor privește câteva categorii de prescripție: prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare; prescripția răspunderii și executării sancțiunilor contravenționale, prescripția răspunderii și executării sancțiunilor penale și prescripția executării sentinței de condamnare. Atingerea scopurilor generale și speciale de prevenție în cazurile săvârșirii ilegalităților de către funcționarii publici și de demnitară poate fi posibilă fără tragerea vinovaților la răspundere juridică⁵⁸.

Astfel, indiferent de modul, în care legislația sau doctrina califică instituția prescripției, aceasta, prin finalitatea ei, este aceeași în toate sistemele de drept europene, în sensul că după trecerea unui anumit interval de timp, statul renunță la dreptul de a mai aplica o pedeapsă infractorului sau de a mai dispune executarea unei pedepse⁵⁹.

⁵⁷ Neaga Elena. Prescripția tragerii la răspundere penală – aspect de drept comparat. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/47-51_40.pdf (consultat la 20.03.21)

⁵⁸ Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Academia de Administrare Publică. Chișinău 2015, p. 99.

⁵⁹ Neaga Elena. Prescripția tragerii la răspundere penală – aspect de drept comparat. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/47-51_40.pdf (consultat la 20.03.21)

2. Tipurile prescripției de tragere la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor.

Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare a funcționarilor publici și demnitarilor.

În cazul săvârșirii abaterilor disciplinare de către funcționarii publici prescripția aplicării și executării sancțiunii este de 6 luni. Sancțiunea disciplinară se aplică de către persoana/organul competent, în termen de 6 luni de la data săvârșirii abaterii, cu excepția sancțiunilor disciplinare pentru încălcarea legislației cu privire la declararea veniturilor și a proprietății și cu privire la conflictul de interese, care se aplică în termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a actului prin care se constată săvârșirea abaterii disciplinare.

Termenii de prescripție în interiorul căruia trebuie să survină răspunderea funcționarului se suspendă pe perioada aflării funcționarului în concediul de odihnă anual, în concediul de studii, precum și pe perioada suspendării raporturilor de serviciu în legătură cu boala sau trauma.

În cazul, în care fapta funcționarului public conține comportamentele unei abateri disciplinare și ale unei infracțiuni, procedura cercetării de către comisia de disciplină **art. 59** Legea Nr. 158 din 04-07-2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public⁶⁰ este următoarea: (1) Sancțiunea disciplinară se aplică de către persoana/organul care are competența legală de numire în funcție. (2) Sancțiunile disciplinare se aplică în termen de, cel mult, 6 luni de la data săvârșirii abaterii, cu excepția sancțiunii disciplinare în cazul emiterii de către Curtea de Conturi a opiniei contrare sau în cazul imposibilității exprimării opiniei asupra situației financiare a autorității/instituției bugetare și cu excepția sancțiunii disciplinare pentru încălcarea legislației cu privire la declararea averii și intereselor personale, la soluționarea conflictelor de interese și la regimul juridic al incompatibilităților și restricțiilor, care se aplică în termen de, cel mult, 6 luni de la data rămânerii definitive a actului prin care se constată săvârșirea abaterii disciplinare. (3) Sancțiunea disciplinară,

---

⁶⁰ Legea Nr. 158 din 04-07-2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. În. Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008

cu excepția celei specificate la art.58 lit.a), nu poate fi aplicată decât după cercetarea prealabilă a faptei imputate și după audierea echitabilă a funcționarului public de către comisia de disciplină în termen de, cel mult, o lună de la data constatării abaterii..." (sanțiunea se aplică în termen de 6 luni de la data săvârșirii abaterii sau în termen de o lună de la data constatării abaterii), se depune până la dispunderea neînceperii urmăririi penale sau până la data de la care instanța de judecată dispune achitarea sau încetarea procesului penal.

- Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii legalităților de către demnitarii-procurori:

Potrivit precederilor p. 6.3. al Regulamentului Colegiului disciplinar, aprobat prin Hotărârea Consilului Superior al Procurorilor nr. 12-108/14 din 19 iunie 2014⁶¹, sancțiunea disciplinară se aplică în, cel mult, 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare, fără a se lua în calcul timpul în care procurorul a fost bolnav ori s-a aflat în concediu, iar nu mai târziu de un an de la data comiterii ei.

- Prescripția răspunderii executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către demnitarii-judecători.

Art. 5 al Legii Nr. 178 din 25-07-2014 **cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor**⁶².

"(1) Judecătorul poate fi tras la răspundere disciplinară în termen de 2 ani de la data comiterii abaterii disciplinare.

(2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), în cazul în care dintr-o hotărâre irevocabilă a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale rezultă comiterea de către judecător a unei abateri disciplinare, judecătorul poate fi tras la răspundere disciplinară în termen de 1 an de la data devenirii irevocabile a hotărârii instanței naționale sau internaționale, dar nu mai

⁶¹ Hotărârea Consilului Superior al Procurorilor nr. 12-108/14 din 19 iunie 2014. http://www.procuratura.md/file/2014-06-24_R%20E%20G%20U%20L%20A%20M%20E%20N%20T%20U%20L%20CD%20aprobat%2019%20iunie%202014.pdf (consultat la 30.02.21)

⁶² Legea Nr. 178 din 25-07-2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. În.: Monitorul Oficial Nr. 238-246 art. 557 din 15-08-2014

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

târziu de 5 ani de la data comiterii abaterii”.

- Prescripția executării sentinței de condamnare.

Prescripția executării sentinței de condamnare reprezintă o instituție deosebit de importantă și rămâne a fi interpretată ca o discreție a legislatorului în privința celor care au săvârșit infracțiuni, în vederea reglementării mai adecvate a relațiilor juridico-penale ce au loc în societatea noastră. Particularitățile legale ale prescripției a executării sentinței de condamnare nu face distincție la aplicare între funcționarii publici și demnitari, fiind aplicată această instituție juridico-penală identic chiar și pentru oricare persoană fizică care a săvârșit o infracțiune și a cărei sentință de condamnare în privința acesteia nu a fost pusă în executare, iar aceasta generând chiar liberarea de la executare a pedepsei penale stabilite prin sentința de condamnare.

Potrivit prevederilor alin. (1) art.97 CP RM, sentința de condamnare nu se pune în executare dacă acest lucru nu a fost făcut în următoarele termene, calculate din ziua în care aceasta a rămas definitivă: 2 ani, în caz de condamnare pentru o infracțiune ușoară; 6 ani, în caz de condamnare pentru o infracțiune mai puțin gravă; 10 ani, în caz de condamnare pentru o infracțiune gravă; 15 ani, în caz de condamnare pentru o infracțiune deosebit de gravă; 20 de ani, în caz de condamnare pentru o infracțiune excepțional de gravă.

În corespundere cu alin (2) art. 97 CP RM, termenele de prescripție a executării pedepsei se reduc pe jumătate pentru persoanele care, la data săvârșirii infracțiunii, erau minori.

Totodată, alin. (4), art. 97 CP RM, prescripția nu înlătură executarea pedepselor principale stabilite pentru infracțiunile contra păcii și securității omenirii sau pentru infracțiunile de război, prevăzute la art.135-137, 139 și 143.

De fapt, în privința excepției aplicării prescripției pentru categoriile de infracțiuni niminalizate se pronunță majoritatea statelor europene și care se enunță în Statutul Curții Penale Internaționale, la care RM a aderat la 01 iulie 2002.⁶³

---

⁶³ Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Academia de Administrare Publică. Chișinău 2015, p. 101.

II. Întrebări pentru autoevaluare:

1. Prescripția tragerii la răspundere juridică a funcționarilor publici și a persoanelor cu funcție de demnitate publică.
2. Tipurile prescripției de tragere la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor.
3. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către *funcționarii publici*.
4. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către *demnitarii-procurori*.
5. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către *demnitarii-judecători*.
6. Prescripția executării sentinței de condamnare.

III. Teme pentru lucrul individual:

1. Tipurile prescripției de tragere la răspundere juridică a funcționarilor publici și demnitarilor;
2. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către funcționarii publici.
3. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către demnitarii-procurori.
4. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către demnitarii-judecători.
5. Prescripția executării sentinței de condamnare.
6. Noțiunea și esența prescripției în sistemul de drept.

IV. Surse bibliografice recomandate:

1. Neaga Elena. Prescripția tragerii la răspundere penală – aspect de drept comparat. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/47-51_40.pdf (consultat la 20.03.21)
2. Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Academia de Administrare Publică. Chișinău 2015, p. 99.
3. Legea Nr. 158 din 04-07-2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. În. Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008.
4. Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-108/14 din 19 iunie 2014. http://www.procuratura.md/file/2014-06-24_R%20E%20G%20U%20L%20A%20M%20E%20N%20T%20U%20L%20CD%20aprobat%2019%20iunie%202014.pdf (consultat la 30.02.21)
5. Legea Nr. 178 din 25-07-2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. În.: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 238-246 art. 557 din 15-08-2014.

A se vedea bibliografia generală

Tema 7. Răspunderea administrativ-disciplinară ca formă a răspunderii juridice în dreptul public.

Obiectivele temei:

- să definească noțiunea și să determine caracteristicile răspunderii administrativ-disciplinare;
- să caracterizeze tipul de sancțiuni aplicabile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să determine sancțiunile aplicabile abaterii administrativ-disciplinare;
- să formuleze noțiunea de sancțiune administrativ-disciplinare;
- să enumere tipurile de sancțiuni administrativ-disciplinare.

I. Conținuturi:

1. Noțiunea și caracteristicile răspunderii administrativ-disciplinare.

Ca orice formă a răspunderii juridice și răspunderea disciplinară îndeplinește un rol subsidiar pentru că, în asigurarea ordinii de drept, ponderea principală o deține conștiința răspunderii, ca o caracteristică superioară a demnității și personalității umane.

Răspunderea disciplinară reprezintă un ansamblu de norme ce reglementează actele și faptele (acțiunile și inacțiunile) savârșite de funcționarul public în exercitarea atribuțiilor sale sau în legătură cu acestea (abateri disciplinare), sancțiunile care se aplică și normele procedurale aferente⁶⁴

În cazurile în care abaterea a fost săvârșită, răspunderea disciplinară își exercită întreita sa funcție: sancționatoare, preventivă și educativă. Persoanei vinovate i se va aplica o pedeapsă cu caracter precumpănitor,

⁶⁴ Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova. Ghid metodic. Chișinău 2013. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1489299_md_ghid_conduita_.pdf (consultat la 20.02.21)

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

moral sau material, după caz, în funcție de gravitatea abaterii săvârșite, care se reflectă pe planul conștiinței și al atitudinii celui sancționat ca o constrângere morală sau ca o privațiune materială, de natură să-l rețină pe viitor de la comiterea altor abateri. Prin aceasta, răspunderea disciplinară se aseamănă cu răspunderea penală sau contravențională și se deosebește de răspunderea patrimonială (civilă), care îndeplinește, în principal, o funcție reparatorie.

Răspunderea disciplinară a funcționarului public este identificată prin următoarele trăsături specifice:

1) are un caracter strict personal, nefind de conceput o răspundere pentru fapta altuia sau o transmitere a ei asupra moștenitorilor;

2) este o formă de răspundere independentă de toate celelalte forme ale răspunderii juridice;

3) este o răspundere de drept public, intervine numai în cazul săvârșirii unei abateri disciplinare calificată ca atare prin norme legale, deci în cadrul unor raporturi de drept public;

4) subiectul activ este un funcționar public, iar subiectul pasiv este autoritatea publică la care acesta este încadrat în funcție;

5) procedura de cercetare, aplicare și constatare a sancțiunilor disciplinare sunt supuse unor norme speciale;

6) abaterile și sancțiunile disciplinare sunt prevăzute prin norme cu putere de lege⁶⁵.

Răspunderea disciplinară reprezintă „un ansamblu de norme ce reglementează actele și faptele (acțiunile și inacțiunile) săvârșite de funcționarul public în exercitarea atribuțiilor sale sau în legătură cu acestea (abateri disciplinare), sancțiunile care se aplică și normele procedurale aferente”⁶⁶.

Într-o altă accepțiune, răspunderea disciplinară este definită ca „efect

⁶⁵ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf

⁶⁶ Ghidul metodic „Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova”, Chișinău, 2013, pag.53

de constatare a săvârșirii cu vinovăție de către funcționarul public a unei fapte prevăzute de lege ca fiind abatere disciplinară⁶⁷

DE REȚINUT⁶⁸:

Funcționarul public poate deține calitatea de membru al partidelor politice, exceptându-i pe acei funcționari pentru care legile speciale interzic, în mod expres, acest lucru;

Funcționarul public nu poate, în timpul exercitării atribuțiilor, exprima sau manifesta public preferințele sale politice și favoriza vreun partid politic;

Dacă funcționarul este membru al vreunui partid politic, acest fapt nu trebuie să influențeze comportamentul și deciziile lui, precum și politicile, deciziile și acțiunile autorităților publice;

Funcționarul public, în exercitarea funcției, nu poate să întreprindă acțiuni de natură să favorizeze partidul politic din care face parte.

2. Tipurile și caracteristica abaterilor disciplinare ale funcționarilor publici și a demnitarilor.

Revenirea, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 158-XVI, la reglementarea raportului dintre funcționarii publici și autoritatea publică potrivit regulilor dreptului administrativ, instituind raportul de serviciu și nu de muncă, a condus, așa cum era și firesc, la instaurarea unor reguli specifice de reglementare a răspunderii funcționarilor publici. Natura juridică a răspunderii funcționarilor publici este de drept administrativ, distingându-se prin câteva puncte esențiale de răspunderea celor ce își desfășoară activitatea în baza unui contract individual de muncă: reglementarea strictă și limitativă a abaterilor disciplinare, obligativitatea cercetării prealabile, în lipsa căreia actul de sancționare este lovit de nulitate,

⁶⁷ „Dicționarul funcției publice” (http://www.cancelaria.gov.md/public/files/noutati/2013/6iunie/Dictionar_FP.pdf).

⁶⁸ Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova. Ghid metodic. Chișinău 2013. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1489299_md_ghid_conduita_.pdf (consultat la 20.02.21)

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

procedura disciplinară și căile de atac împotriva actului de sancționare sunt cu totul distincte față de cele reglementate de dreptul muncii.⁶⁹

Deci, în cazul, când funcționarul public săvârșește o faptă calificată de lege ca fiind abatere disciplinară, survine răspunderea disciplinară a acestuia.

Potrivit articolului 57 din Legea nr. 158/2008⁷⁰, constituie abatere disciplinară:

a) nerespectarea programului de muncă, inclusiv absența sau întârzierea nemotivată de la serviciu ori plecarea înainte de termenul stabilit în program, admisă în mod repetat;

c) intervențiile în favoarea soluționării unor cereri în afara cadrului legal;

d) nerespectarea cerințelor privind păstrarea secretului de stat sau a confidențialității informațiilor de care funcționarul public ia cunoștință în exercițiul funcției;

e) refuzul nejustificat de a îndeplini sarcinile și atribuțiile de serviciu, precum și dispozițiile conducătorului;

f) neglijența și/sau tergiversarea, în mod repetat, a îndeplinirii sarcinilor;

g) acțiunile care aduc atingere prestigiului autorității publice în care activează;

h) încălcarea normelor de conduită a funcționarului public;

i) desfășurarea în timpul programului de muncă a unor activități cu caracter politic specificate la art.15 alin.(4);

j) încălcarea prevederilor referitoare la obligații și restricții stabilite prin lege;

k) încălcarea regulilor de organizare și desfășurare a concursului, a regulilor de evaluare a performanțelor profesionale ale funcționarilor publici;

l) alte fapte considerate ca abateri disciplinare în legislația din domeniul funcției publice și funcționarilor publici;

⁶⁹ Aplicarea sancțiunilor disciplinare funcționarilor publici. Cancelaria de Stat a RM. Ghid metodic. Chișinău 2014 https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 20.03.21)

⁷⁰ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public Nr. 158 din 04-07-2008. În.: Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008

m) încălcarea regulilor și rigorilor procedurale cu privire la inițierea, desfășurarea și înregistrarea controlului de stat asupra activității de întreprinzător.

3. Tipuri de sancțiuni administrativ-disciplinare

Art. 58⁷¹ Legea 158/2008: Sancțiunile disciplinare

Pentru comiterea abaterilor disciplinare, funcționarului public îi pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- a. avertisment;
- b. muștrare;
- c. muștrare aspră;
- d. suspendarea dreptului de a fi promovată în funcție în decursul a doi ani;
- e. destituirea din funcția publică;
- f. retrogradarea în funcție și/sau în grad de calificare.

În afară de sancțiunile enumerate, conducătorul autorității publice poate utiliza, ca mijloc de sancționare neoficială, deși legea nu specifică, și sancțiunea de atenționare, pentru care, evident, nu este necesară sesizarea Comisiei de disciplină. Atenționarea poate fi utilizată în calitate de instrument managerial în vederea „apostrofării” funcționarului public ce nu își îndeplinește întocmai sarcinile (sau, de exemplu, aspectul vestimentar depășește „limitele” stabilite). Această sancțiune este făcută verbal, deci, nu se consemnează în dosarul personal al funcționarului public. Dacă funcționarul public atenționat continuă să își îndeplinească sarcinile de serviciu cu neglijență și fără să respecte termenele stabilite, continuă să întârzie la serviciu etc., el poate primi sancțiunea „oficială” de avertisment. Această sancțiune, care deja se consemnează în scris, poate fi aplicată și direct de către persoana ce are competența legală de numire, adică, de asemenea, fără a fi nevoie de sesizarea comisiei de disciplină⁷².

⁷¹ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public Nr. 158 din 04-07-2008. În.: Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008

⁷² Aplicarea sancțiunilor disciplinare funcționarilor publici. Cancelaria de Stat a RM. Ghid metodic. Chișinău 2014 https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 20.03.21)

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

Sancțiunile de mustrare sau mustrare aspră, suspendarea dreptului de a fi promovat în funcție în decursul unui an și a dreptului de a fi avansat în trepte de salarizare pe o perioadă de la unu la doi ani, precum și destituirea din funcția publică nu pot fi aplicate decât după cercetarea prealabilă a faptei imputate și după audierea echitabilă a funcționarului public de către comisia de disciplină.

Comisia de disciplină este o structură deliberativă, fără personalitate juridică, independentă în exercitarea atribuțiilor ce îi revin, iar competențele ei sunt de a asigura, atunci când este sesizată, cercetarea faptelor funcționarilor publici considerate ca abateri disciplinare și de a propune sancțiunea disciplinară aplicabilă sau clasarea cauzei, în funcție de situație. Comisia se constituie prin actul administrativ al conducătorului în toate autoritățile publice, în care numărul de funcții publice este mai mare de opt inclusiv, precum și în toate autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi (primăriei). Modul de organizare și de funcționare a comisiilor de disciplină este stabilit în Regulamentul cu privire la comisia de disciplină, anexa nr. 7 la Hotărârea Guvernului nr. 201 din 11 martie 2009⁷³.

Termenul de acțiune a sancțiunii disciplinare nu poate depăși un an de la data aplicării, iar dacă, pe parcursul acestui termen, funcționarul public nu va fi supus unei noi sancțiuni disciplinare, se consideră că lui nu i s-a aplicat sancțiune disciplinară.

Aceasta înseamnă că, după expirarea unui an din momentul aplicării sancțiunii disciplinare, alta decât destituirea, sancțiunea își pierde valabilitatea, prezumându-se că funcționarului public nu i-a fost niciodată aplicată vreo sancțiune disciplinară. Totodată, în situația în care, după un an de la momentul aplicării sancțiunii disciplinare, funcționarul public este pasibil de o nouă pedeapsă, el comițând vreo abatere disciplinară, noua sancțiune nu va putea fi individualizată și în raport cu prima, întrucât acțiunea acesteia a expirat. Evident,

---

⁷³ Hotărârea Guvernului Nr. 201 din 11-03-2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. În: Monitorul Oficial Nr. 55-56 art. 249 din 17-03-2009

că cele menționate mai sus nu mai sunt valabile atunci când funcționarului i se aplică o nouă sancțiune până la expirarea unui an din data aplicării primei sancțiuni disciplinare. În acest caz, expirarea termenului de acțiune a sancțiunii disciplinare se va calcula în raport cu ultima sancțiune aplicată. În plus, la individualizarea abaterii în vederea determinării sancțiunii aplicabile, se va lua în considerare și faptul că funcționarul public a fost anterior sancționat.⁷⁴

Art. 59⁷⁵ Legea 158/2008. Aplicarea sancțiunilor disciplinare

(1) Sancțiunea disciplinară se aplică de către persoana/organul care are competența legală de numire în funcție.

(2) Sancțiunile disciplinare se aplică în termen de, cel mult, 6 luni de la data săvârșirii abaterii, cu excepția sancțiunii disciplinare în cazul emiterii de către Curtea de Conturi a opiniei contrare sau în cazul imposibilității exprimării opiniei asupra situației financiare a autorității/instituției bugetare și cu excepția sancțiunii disciplinare pentru încălcarea legislației cu privire la declararea averii și intereselor personale, la soluționarea conflictelor de interese și la regimul juridic al incompatibilităților și restricțiilor, care se aplică în termen de, cel mult, 6 luni de la data rămânerii definitive a actului prin care se constată săvârșirea abaterii disciplinare.

(3) Sancțiunea disciplinară, cu excepția celei specificate la art.58 lit.a), nu poate fi aplicată decât după cercetarea prealabilă a faptei imputate și după audierea echitabilă a funcționarului public de către comisia de disciplină, în termen de, cel mult, o lună de la data constatării abaterii.

(3¹) Curgerea termenelor specificate la alin. (2) și (3) se suspendă pe perioada aflării funcționarului în concediu de odihnă anual, în concediu de studii, precum și pe perioada suspendării raporturilor de serviciu în legătură cu boala sau trauma.

(4) Din comisia de disciplină face parte, în mod obligatoriu, un reprezentant al organizației sindicale reprezentative sau, în cazul în care sindicatul nu este

⁷⁴ Aplicarea sancțiunilor disciplinare funcționarilor publici. Cancelaria de Stat a RM. Ghid metodic. Chișinău 2014 https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 20.03.21)

⁷⁵ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public Nr. 158 din 04-07-2008. În: Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

reprezentativ sau funcționarii publici nu sunt organizați în sindicat, un reprezentant desemnat prin votul majorității funcționarilor publici pentru care este organizată comisia de disciplină.

(5) În cazul, în care fapta funcționarului public conține componentele unei abateri disciplinare și ale unei infracțiuni, procedura cercetării de către comisia de disciplină, precum și curgerea termenelor specificate la alin. (2) și (3), se suspendă până la dispunerea neîncheperii urmăririi penale, scoaterii de sub urmărire penală ori încetării urmăririi penale sau până la data la care instanța de judecată dispune achitarea sau încetarea procesului penal.

(6) Comisia de disciplină este obligată să ceară funcționarului public o explicație scrisă privind fapta comisă.

(7) După cercetarea prealabilă, comisia de disciplină propune autorității publice respective sancțiunea aplicabilă funcționarului public vinovat.

(8) Actul administrativ cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare se aduce la cunoștința funcționarului public în termen de 5 zile de la emitere, sub semnătură.

(9) Refuzul funcționarului public de a se prezenta la audiere, de a-și prezenta argumentele, precum și refuzul funcționarului public de a semna actul administrativ cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare se consemnează într-un proces-verbal.

(10) La individualizarea sancțiunii disciplinare se va ține seama de cauzele și gravitatea abaterii disciplinare, de circumstanțele în care aceasta a fost săvârșită, de comportamentul funcționarului public în timpul serviciului, precum și de existența altor sancțiuni disciplinare al căror termen nu a expirat.

(11) Modul de constituire, organizare și funcționare, componența, atribuțiile, modul de sesizare și procedura de muncă a comisiilor de disciplină se aprobă de Guvern.

(12) Abaterile disciplinare ale funcționarilor publici de conducere de nivel superior, indicați la art. 8 alin. (2) lit. c), se examinează de către comisia de disciplină instituită de către Prim-ministru, care numește membrii acesteia.

(13) Abaterile disciplinare ale funcționarilor publici de conducere de nivel superior, indicați la art. 8 alin. (2) lit. d), se examinează de către comisiile de disciplină instituite de către conducătorii autorităților publice respective.

II. Întrebări pentru autoevaluare

1. Definiți noțiunea și determinați caracteristicile răspunderii administrativ-disciplinare;
2. Caracterizați tipul de sancțiuni aplicabile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
3. Determinați sancțiunile aplicabile abaterii administrativ-disciplinare la funcționarii publici;
4. Formulați noțiunea de sancțiune administrativ-disciplinară;
5. Enumerați tipurile de sancțiuni administrativ-disciplinare;

III. Teme pentru lucrul individual

1. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către funcționarii publici.
2. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către demnitarii-procurori.
3. Prescripția răspunderii și executării sancțiunilor disciplinare în cazul săvârșirii ilegalităților de către demnitarii-judecători.
4. Prescripția executării sentinței de condamnare

IV. Surse bibliografice recomandate

1. Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova. Ghid metodic. Chișinău 2013. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1489299_md_ghid_conduita_.pdf (consultat la 20.02.21)
2. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf
3. Ghidul metodic „Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova”, Chișinău, 2013, pag.53..

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

4. „Dicționarul funcției publice” (http://www.cancelaria.gov.md/public/files/noutati/2013/6iunie/Dictionar_FP.pdf) (consultat la 02.02.21)
5. Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public Nr. 158 din 04-07-2008. În: Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008.
6. Hotărârea Guvernului Nr. 201 din 11-03-2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. În: Monitorul Oficial Nr. 55-56 art. 249 din 17-03-2009.

A se vedea bibliografia generală

8. Procedura în examinarea cauzelor ce vizează tragerea la răspundere juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor.

Obiectivele temei:

- să determine care sunt particularitățile procedurii examinării cauzelor de încălcare a legii a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să determine instanțele competente,
- să examineze cauzele privind încălcarile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
- să identifice măsurile procesuale aplicabile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică în cadrul examinării cauzelor penale⁷⁶.

I. Conținuturi:

1. Noțiuni generale privind procedura de examinare a cauzelor privind răspunderea juridică a funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică.

Procedura examinării cauzelor privind răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor, reprezintă totalitatea actelor și formelor îndeplinite în cadrul activității desfășurate de un organ de jurisdicție, de executare sau de alt organ de stat în legătură cu săvârșirea unei ilegalități. Ilegalitățile pot fi săvârșite în timpul exercitării funcției sau mandatului, după caz, în legătură cu serviciul, sau poate fi în afara acestuia. Interesul și atenția

⁷⁶ Aplicarea sancțiunilor disciplinare funcționarilor publici. Cancelaria de Stat a RM. Ghid metodic. Chișinău 2014 https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 20.03.21)

În cazul dat, este axat pe atenția pe acele ilegalități care sunt săvârșite în timpul exercitării funcției sau mandatului, după caz, în legătură cu serviciu.

Procedura examinării cauzelor intentate funcționarilor publici și demnitarilor, în legătură cu săvârșirea unor ilegalități, reprezintă forma prin care se realizează justiția indiferent de tipul acesteia. Tipurile procedurilor sunt legate de categoria ilegalității săvârșite de funcționarii publici și demnitarii din RM și anume, de săvârșirea unei abateri disciplinare; contravenționale sau infracțiuni.

În unele cazuri se poate recurge și la intentarea unei proceduri contencioase, și anume, civile, pentru situațiile când prin acțiunile ilegale săvârșite de funcționarii publici și demnitari, în timpul exercitării funcției sau mandatului, după caz, s-a cauzat un prejudiciu material⁷⁷

2. Categoriile de instanțe și competențele acestora la examinarea cauzelor intentate în privința funcționarilor publici și a demnitarilor.

În cazul abaterilor disciplinare:

Abateri disciplinare săvârșite de funcționarul publici – examinarea cauzei disciplinare ține de competența Comisiilor disciplinare a entității publice în care activează funcționarul public.

Abateri disciplinare săvârșite de procurori - examinarea cauzei disciplinare ține de competența Colegiului disciplinar al Consiliului Superior al Procuraturii.

Abateri disciplinare săvârșite de judecători - examinarea cauzei disciplinare ține de competența Consiliul Superior al Magistraturii.

Abateri disciplinare săvârșite de deputați - examinarea și aplicarea sancțiunii se face de către Președintele Parlamentului RM sau de către Parlamentul RM după caz.

Abateri disciplinare săvârșite de miniștrii din RM - examinarea cauzei și aplicarea sancțiunilor se face la propunerea Prim-ministrului RM de către Pre-

---

⁷⁷ Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Chișinău 2015., p. 106.

zidiul Guvernului sau de Președintele RM (în cazul revocării)⁷⁸.

În cazurile contravenționale:

Organele Procuraturii RM sunt competente să examineze cauzele legate de următoarele componente contravenționale:

Articolul 312. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu este folosirea intenționată a situației de serviciu într-un mod care contravine intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii. Această faptă ilegală se sancționează cu amendă de la 30 la 90 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Articolul 313. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu este săvârșirea unei acțiuni ce depășește, în mod vădit, limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege și care contravine intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii. Sancțiunea prevăzută pentru această contravenție este amenda de la 50 la 150 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la trei luni la un an;

Articolul 313³. Excesul de putere privind actele permise este tergiversarea nemotivată și/sau depășirea perioadei de timp stabilite de lege pentru eliberarea actului permisiv, precum și eliberarea actului permisiv pe un termen de valabilitate mai mic decât termenul prevăzut de Nomenclatorul actelor permise și se sancționează cu amendă de la 30 la 45 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 45 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcții de răspundere, cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. În cazul că cererea de a deține și/sau eliberarea unui act permisiv care nu este inclus în Nomenclatorul actelor permise, stabilirea și/sau aplicarea unei plăți pentru

⁷⁸ Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Chișinău 2015., p. 108.

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

eliberarea actului permisiv într-un cuantum mai mare decât plata prevăzută de Nomenclatorul actelor permissive, refuzul nemotivat de eliberare a actului permisiv, invocarea și aplicarea unor cerințe și proceduri de eliberare a actelor permissive care nu corespund legii, precum și retragerea nemotivată a actului permisiv, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale, aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 90 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcții de răspundere, cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Articolul 316. Neîndeplinirea cerințelor legitime ale deputatului în Parlament Centru Național Anticorupție este competent să constate și să examineze următoarele cauze contravenționale:

Articolul 313¹. Favoritismul este acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii. Sancțiunea prevăzută cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

Articolul 313². Nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese este nedeclararea conflictului de interese de către persoana care activează în cadrul unei organizații publice în sensul Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale și se sancționează cu amendă de la 45 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 180 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere. În cazul nesoluționării conflictului de interese în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și intereselor personale, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Articolul 314. Tăinuirea unui act de corupție ori a unui act conex acestuia sau neluarea măsurilor de rigoare este tăinuirea unui act de corupție ori a unui act conex acestuia sau neluarea măsurilor de rigoare față de funcționarii din subordine care au săvârșit astfel de acțiuni. Această faptă se sancționează cu amendă de la 30 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Articolul 314¹. Neasigurarea măsurilor de protecție a avertizorului de integritate este neluarea de către angajator a măsurilor de asigurare a dezvăluirii practicilor ilegale în cadrul entității, prevăzute de Legea nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate, nerespectarea confidențialității angajaților care dezvăluie practici ilegale (divulgarea identității avertizorului de integritate) și neasigurarea măsurilor de protecție a angajaților recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și se sancționează cu amendă de la 60 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere. În caz că parvine răzburarea împotriva avertizorului de integritate, fapta dată se sancționează cu amendă de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Articolul 315. Luarea sau darea de recompensă nelegitimă sau de folos material este pretinderea, acceptarea sau primirea (luarea), personal sau prin mijlocitor, de către un salariat dintr-o întreprindere, instituție sau organizație, de recompensă nelegitimă sau de folos material pentru îndeplinirea unor lucrări sau pentru prestarea unor servicii în sfera sistemului de învățământ, comerțului, alimentației publice, transportului, deservirii sociale, comunale, medicale sau de altă natură, lucrări și servicii ce țin de obligațiile de serviciu ale acestui salariat, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii. Această faptă ilegală se sancționează cu amendă de la 60 la 300 de unități convenționale cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 3 luni la un an.

Promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, de recom-

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

---

pense nelegitime sau de foloase materiale destinate salariatului dintr-o întreprindere, instituție sau organizație pentru îndeplinirea unor lucrări sau pentru prestarea unor servicii în sfera sistemului de învățământ, comerțului, alimentației publice, transportului, deservirii sociale, comunale, medicale sau de altă natură, lucrări și servicii ce țin de obligațiile de serviciu ale acestui salariat, precum și instigarea sau organizarea colectării de recompense nelegitime sau de foloase materiale destinate salariatului respectiv, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 50 la 100 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 40 de ore.

Comisia Națională de Integritate este competentă să constate următoarele cauze contravenționale:

Articolul 319¹. Împiedicarea activității Autorității Naționale de Integritate este neprezentarea, prezentarea tardivă a datelor, a informațiilor, a înscrisurilor sau a documentelor solicitate de Autoritatea Națională de Integritate în condițiile Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și/sau prezentarea unor date, informații, înscrisuri sau documente neautentice și se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 150 la 180 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 180 la 240 de unități convenționale aplicată persoanei juridice. În cazul neexecutării actului de constatare al Autorității Naționale de Integritate rămas definitiv, fapta se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 270 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 210 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Articolul 330². Încălcarea regulilor de declarare a averii și intereselor personale este depunerea tardivă a declarației de avere și interese personale de către persoana obligată să o depună în condițiile Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale și se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale. În cazul nedeunerii

declarației de avere și interese personale de către persoana obligată să o depună, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale. Iar neprezentarea sau refuzul prezentării informației privind averea și veniturile de către membrii familiei și/sau concubinul/concubine, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale.

Executoriul judecătoresc este competent să constate următoarele cauze contravenționale:

Articolul 318. Neexecutarea hotărârii instanței de judecată este neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executare a hotărârii instanței de judecată ori a documentului executoriu menționat la art. 11 lit. c) sau d) din Codul de executare. Această faptă ilegală se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale. În cazul neexecutării intenționate sau eschivarea de la executare de către o persoană cu funcție de răspundere a documentelor indicate la alin. (1) ori împiedicarea executării acestora se sancționează cu amendă de la 120 la 180 de unități convenționale.

Articolul 319. Neexecutarea obligațiilor prevăzute de Codul de executare sunt acțiunile (inacțiunile) persoanelor care, fără motive întemeiate, nu îndeplinesc cerințele executorului judecătoresc în cadrul procedurii de executare sau împiedică executarea documentului executoriu, care se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de unități convenționale. În cazul neîndeplinirii obligației de către părțile a procedurii de executare de a comunica executorului judecătoresc schimbarea domiciliului sau a sediului, precum și necomunicarea în termenele prevăzute de Codul de executare a informațiilor solicitate de executorul judecătoresc în virtutea atribuțiilor sale, se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale. Iar efectuarea actelor de executare silită de către altă persoană decât executorul judecătoresc, se sancționează cu amendă de la 45 la 90 de unități convenționale.

Instanțele de judecată din RM sunt competente să examineze toate contravențiile stabilite de Codul Contravențional RM, cu excepția celor prevăzute de lege, inclusiv astfel de contravenții precum:

Articolul 318. Neexecutarea hotărârii instanței de judecată este neexe-

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

cutarea intenționată sau eschivarea de la executare a hotărârii instanței de judecată ori a documentului executoriu menționat la art. 11 lit. c) sau d) din Codul de executare și se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale. În cazul neexecutării intenționate sau eschivarea de la executare de către o persoană cu funcție de răspundere a documentelor indicate la alin. (1) ori împiedicarea executării acestora, se sancționează cu amendă de la 120 la 180 de unități convenționale.

Articolul 316. Neîndeplinirea cerințelor legitime ale deputatului în Parlament este neîndeplinirea cerințelor legitime ale deputatului în Parlament sau împiedicarea desfășurării activității de deputat și se sancționează cu amendă de la 12 la 18 unități convenționale. În cazul nerespectării termenelor de prezentare a informației solicitate de deputatul în Parlament, se sancționează cu amendă de la 6 la 12 unități convenționale.

În cazul infracțiunilor:

În capitolul XV din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova sunt incriminate infracțiunile săvârșite de persoane cu funcție de răspundere. El include componente de infracțiuni care atentează la un singur **obiect juridic generic**: *relațiile sociale cu privire la activitatea legală a organelor administrației publice, precum și a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor de stat. Nu poate fi considerat drept obiect juridic generic al infracțiunilor date relațiile sociale cu privire la activitatea organizațiilor comerciale, obștești sau altor organizații nestatale.*

Latura obiectivă a infracțiunilor săvârșite de persoane cu funcție de răspundere se caracterizează prin prezența a două semne: 1) infracțiunile se comit datorită folosirii de către persoanele cu funcție de răspundere a îndatoririlor sale de serviciu; 2) aceste infracțiuni se comit contrar intereselor de serviciu

Latura subiectivă a infracțiunilor cuprinse în capitolul dat, cu excepția infracțiunii prevăzute de art. 329 din CP al RM (neglijența în serviciu) se caracterizează prin vinovăție intenționată. Pentru unele infracțiuni, legiuitorul prevede prezența obligatorie a motivului infracțiunii: interesul material sau alte interese personale.

În calitate de subiect al infracțiunilor prevăzute de art. 324, 327, 328, 329, 331, 332 din CP al RM poate fi doar o persoană cu funcție de răspundere. Subiect al infracțiunilor de corupere activă (art. 325 din CP al RM) și al traficului de influență (art. 326 din CP al RM) poate fi orice persoană fizică responsabilă, care la momentul comiterii faptei a atins vârsta de 16 ani, iar subiect al infracțiunii prevăzute de art. 330 din CP al RM poate fi doar un funcționar al autorităților publice, al altei instituții, întreprinderi sau organizații de stat care nu este persoană cu funcție de răspundere⁷⁹.

Codul Penal al RM în **art. 123**⁸⁰ ne dă definiția persoanei cu funcție de răspundere, persoanei publice și persoanei cu funcție de demnitate publică

Astfel, prin *persoană cu funcție de răspundere* se înțelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.

În ceea ce ține de noțiunea de *persoană publică* se înțelege: funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securității naționale și ordinii publice, altă persoană care deține grade speciale sau militare); angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public, precum angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică, persoana autorizată sau investită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public.

Respectiv, prin *persoană cu funcție de demnitate publică* se înțelege: persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova sau care este investită în funcție, prin numire sau prin

⁷⁹ <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf> (consultat la 20.01.21)

⁸⁰ Codul Penal al RM Nr. 985 din 18-04-2002. Publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195

alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern, altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege, persoana căreia persoana cu funcție de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale.

Art. 324 Corupere pasivă

(1) Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către o persoană publică sau de către o persoană publică străină de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, sau acceptarea ofertei ori promisiunii acestora pentru a îndeplini sau nu, ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

a¹) de un funcționar internațional;

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu extorcarea de bunuri sau servicii enumerate la alin.(1);

d) în proporții mari, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani cu amendă în mărime de la 6000 la 8000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 7 la 10 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) de o persoană cu funcție de demnitate publică;

b) în proporții deosebit de mari;

c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 7 la 15 ani, cu amendă în mărime de la 8000 la 10000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

(4) Acțiunile prevăzute la alin. (1), săvârșite în proporții care nu depășesc 100 unități convenționale, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1000 la

2000 unități convenționale și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții publice sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

Art. 325 Coruperea activă

(1) Promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, unei persoane publice sau unei persoane publice străine de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, pentru aceasta sau pentru o altă persoană, pentru a îndeplini sau nu ori pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale sau contrar acesteia, se pedepsește cu închisoare de până la 6 ani cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 6000 la 10000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

b) de două sau mai multe persoane;

c) în proporții mari, se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 10000 la 14000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) în proporții deosebit de mari;

a¹) în privința unei persoane cu funcție de demnitate publică sau a unui funcționar internațional;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu închisoare de la 6 la 12 ani cu amendă în mărime de la 6000 la 8000 unități convenționale, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 14000 la 18000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Persoana care a promis, a oferit sau a dat bunuri ori servicii enumerate la art.324 este liberată de răspundere penală dacă ele i-au fost extorcate sau dacă persoana s-a autodenunțat, neștiind că organele de urmărire penală sunt la curent cu infracțiunea pe care a săvârșit-o.

Articolul 326. Traficul de influență

(1) Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de bani, titluri de valoare, servicii, privilegii, alte bunuri sau avantaje, pentru sine sau pentru o altă persoană, de către o persoană care are influență sau care susține că are influență asupra unei persoane publice, persoane cu funcție de demnitate publică, persoane publice străine, funcționar internațional, pentru a-l face să îndeplinească sau nu, ori să întârzie sau să grăbească îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale, indiferent dacă asemenea acțiuni au fost sau nu săvârșite, se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 6 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(1¹) Promisiunea, oferirea sau darea unei persoane, personal sau prin mijlocitor, de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje enumerate la alin. (1), pentru aceasta sau pentru o altă persoană, când respectiva persoană are sau susține că are o influență asupra unei persoane publice, persoane cu funcție de demnitate publică, persoane publice străine, funcționar internațional, în scopul indicat la alin. (1) se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (1¹):

b) săvârșite de două sau mai multe persoane;

c) săvârșite cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții mari;

d) urmate de influența promisă sau de obținerea rezultatului urmărit, se pedepesc cu amendă în mărime de la 3000 la 4000 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 10000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(3) Acțiunile prevăzute la alin. (1), (1¹) sau (2) săvârșite:

a) cu primirea de bunuri sau avantaje în proporții deosebit de mari;

b) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 8 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 7000 la 12000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Persoana care a promis, a oferit sau a dat bunuri ori servicii enumerate la alin. (1) este liberată de răspundere penală dacă ele i-au fost extorcate sau dacă persoana s-a autodenunțat neștiind că organele de urmărire penală sînt la curent cu infracțiunea pe care a săvîrșit-o.

Articolul 326¹. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese

(1) Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a soluționat cereri, demersuri sau plângeri, a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii în vederea obținerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale, se pedepsește cu amendă în mărime de la 10000 la 15000 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de la 5 la 7 ani.

(2) Fapta prevăzută la alin.(1):

- a) săvârșită de către o persoană cu funcție de demnitate publică;
- b) săvârșită în legătură cu negocierea, gestionarea sau executarea mijloacelor financiare din fonduri publice sau din fonduri externe, se pedepsește cu amendă în mărime de la 15000 la 20000 de unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de la 5 la 10 ani.

(3) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazul emiterii, aprobării

sau adoptării unor acte normative.

Articolul 327. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu

(1) Folosirea intenționată de către o persoană publică a situației de serviciu, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Aceeași acțiune:

b) săvârșită de o persoană cu funcție de demnitate publică;

b¹) săvârșită din interes material, în scopul realizării altor interese personale sau în interesul unei terțe persoane;

c) soldată cu urmări grave

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1350 la 2350 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.

(3) Abuzul de putere sau abuzul de serviciu, săvârșit în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 8 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 ani și 15 ani.

Articolul 328. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu

(1) Săvârșirea de către o persoană publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(1¹) Refuzul neîntemeiat de eliberare a actului permisiv care a condus la

restrângerea dreptului de desfășurare a activității de întreprinzător, inclusiv desfășurarea neîntemeiată a unor controale, dacă aceasta a cauzat daune drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice în valoare de, cel puțin, 10 salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei, se pedepsește cu amendă de la 1200 la 4000 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 6 luni, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 până la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni însoțite:

b) de aplicarea armei; se pedepsește cu închisoare de la 2 la 6 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2):

b) săvârșite de o persoană cu funcție de demnitate publică;

c) săvârșite în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale;

d) soldate cu urmări grave, se pedepsește cu închisoare de la 6 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

Articolul 329. Neglijența în serviciu

(1) Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiincioase față de ele, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, se pedepsește cu amendă în mărime de până la 850 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni care au provocat:

a) decesul unei persoane;

b) alte urmări grave, se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 6 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.

Articolul 330¹. Încălcarea regimului de confidențialitate a informațiilor din declarațiile de avere și interese personale

(3) Divulgarea sau publicarea intenționată a informațiilor din declarațiile de avere și interese personale de către persoanele cărora aceste informații le-au devenit cunoscute în procesul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu sau al exercitării controlului, se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 650 unități convenționale, cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

Articolul 330². Îmbogățirea ilicită

(1) Deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit, se pedepsește cu amendă în mărime de la 6000 la 8000 unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 7 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite de o persoană cu funcție de demnitate publică, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 8000 la 10000 unități convenționale sau cu închisoare de la 7 la 15 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

Articolul 332. Falsul în acte publice

(1) Înscrierea de către o persoană publică în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, dacă aceste acțiuni au fost săvârșite din interes material sau din alte interese personale, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de

a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

b) de o persoană cu funcție de demnitate publică;

c) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 1350 la 2350 unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 6 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.

La faza urmăririi penale – organele procuraturii, după caz, instanțele de judecată aplică măsuri procesuale de constrângere.

La faza judecării cauzei - în fond instanțele de judecată, Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție a RM⁸¹.

4. Măsuri procesuale aplicabile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică în timpul examinării cazului cu privire la încălcare

Examinarea cauzelor intentate în privința funcționarilor publici și a demnitarilor, indiferent de tipul acestora, prezumă întreprinderea anumitor acțiuni, în timpul examinării cauzei, în vederea realizării justiției. Aceste acțiuni sunt materializate prin măsuri procesuale. examinarea cauzelor disciplinare și contravenționale intentate în privința funcționarilor publici și demnitarilor, potrivit legislației RM, nu stabilește expres măsuri procesuale de constrângere decât doar drepturi și obligații cu referire la participarea la examinarea cazului. În cadrul examinării cauzelor penale intentate în privința funcționarilor publici și demnitarilor, deseori se aplică aceste măsuri, care conduc la asigurarea realizării actului de justiție, prevenirii și combaterii ilegalităților săvârșite de acești subiecți.⁸²

⁸¹ Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Chișinău 2015., p. 108.

⁸² Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Chișinău 2015., p. 109.

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

În cazul cercetării cauzelor penale în raport cu funcționarii publici și demnitarilor se aplică următoarele măsuri procesuale de constrângere:

Conform **art. 175 CPP RM**⁸³ măsurile cu caracter de constrângere prin care bănuitul, învinuitul, inculpatul este împiedicat să întreprindă anumite acțiuni negative asupra desfășurării procesului penal, securității și ordinii publice sau asupra asigurării executării sentinței constituie măsuri preventive. Măsurile preventive sunt orientate spre a asigura buna desfășurare a procesului penal sau a împiedica bănuitul, învinuitul, inculpatul să se ascundă de urmărirea penală sau de judecată, spre aceea ca ei să nu împiedice stabilirea adevărului ori spre asigurarea de către instanță a executării sentinței.

Măsuri preventive sunt:

- 1) obligarea de a nu părăsi localitatea;
- 2) obligarea de a nu părăsi țara;
- 3) garanția personală;
- 4) garanția unei organizații;
- 5) ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport;
- 5¹) înlăturarea de la conducerea mijlocului de transport;
- 6) transmiterea sub supraveghere a militarului;
- 7) transmiterea sub supraveghere a minorului;
- 8) liberarea provizorie sub control judiciar;
- 9) liberarea provizorie pe cauțiune;
- 10) arestarea la domiciliu;
- 11) arestarea preventivă.

Liberarea provizorie sub control judiciar și liberarea provizorie pe cauțiune sînt măsuri preventive de alternativă arestării și pot fi aplicate numai față de persoana în privința căreia s-a înaintat demers pentru arestare sau față de învinuitul, inculpatul care sînt deja arestați.

Potrivit **art. 165 CPP RM**, constituie reținere privarea persoanei de liber-

---

⁸³ Codul de procedură penală al Republicii Moldova Nr. 122 din 14-03-2003. În.: Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699 din 05-11-2013

tate, pe o perioadă scurtă de timp, dar nu mai mult de 72 de ore.

Astfel pot fi supuse reținerii: persoanele bănuite de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an în cazul în care există o bănuială rezonabilă că persoana a săvârșit această infracțiune; învinuitul, inculpatul care încalcă condițiile măsurilor preventive neprivative de libertate, luate în privința lui, precum și ordonanța de protecție în cazul violenței în familie, dacă infracțiunea se pedepsește cu închisoare; condamnații în privința cărora au fost adoptate hotărâri de anulare a condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau de anulare a liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen; persoanele în privința cărora a fost anulată hotărârea de achitare și a fost adoptată hotărârea de condamnare la închisoare, precum și persoanele care se eschivează de la executarea hotărârii de condamnare cu închisoarea; persoanele care săvârșesc o infracțiune de audiență; persoanele pentru a fi puse sub învinuire, în cazul în care locul de aflare a persoanei nu este cunoscut sau dacă ea nu s-a prezentat fără motive întemeiate și nu a informat organul care a citat-o despre imposibilitatea prezentării sale; persoanele supuse extrădării.

Totodată, conform prevederilor legislației în vigoare se prevăd și alte măsuri procesuale de constrângere (**art. 195 CPP RM**), astfel în scopul asigurării ordinii stabilite de prezentul cod privind urmărirea penală, judecarea cauzei și executarea sentinței, organul de urmărire penală, procurorul, judecătorul de instrucție sau instanța, conform competenței, sunt în drept să aplice față de bănuit, învinuit, inculpat alte măsuri procesuale de constrângere, precum ar fi:

1. obligarea de a se prezenta;
2. aducerea silită;
3. suspendarea provizorie din funcție;
4. măsuri asiguratorii în vederea reparării prejudiciului cauzat de infracțiune;
5. măsuri asiguratorii în vederea garantării executării pedepsei amenzii.

II. Întrebări pentru autoevaluare

1. Determinați care sunt particularitățile procedurii examinării cauzelor de încălcare a legii de către funcționarul public și persoana cu funcție de demnitate publică;
2. Determinați instanțele competente să examineze cauzele privind încălcarile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică;
3. Identificați măsurile procesuale aplicabile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică în cadrul examinării cauzelor penale.
4. Caracterizați infracțiunile de corupție.
5. Răspunderea contravențională a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică.
6. Răspunderea penală a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică.

III. Teme pentru lucrul individual

1. Procedura de examinare a cauzelor privind răspunderea juridică a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică.
2. Categoriile de instanțe și competențele acestora la examinarea cauzelor intentate în privința funcționarilor publici și a demnitarilor.
3. Măsurile procesuale aplicabile funcționarului public și persoanei cu funcție de demnitate publică în timpul examinării cazului cu privire la încălcare.

IV. Surse bibliografice recomandate

1. Aplicarea sancțiunilor disciplinare funcționarilor publici. Cancelaria de Stat a RM. Ghid metodic. Chișinău 2014 https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 20.03.21)
2. Tipa Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Chișinău 2015., p. 106.
3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova Nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699 din 05-11-2013.
4. <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf> (consultat la 20.01.21)
5. Codul penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18-04-2002. Publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195.
6. Codul de executare al Republicii Moldova Nr. 443 din 24-12-2004. Publicat : 05-11-2010 în Monitorul Oficial Nr. 214-220 art. 704.
7. Codul contravențional al Republicii Moldova Nr. 218 din 24-10-2008. Publicat : 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84 art. 100.

A se vedea bibliografia generală

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Aplicarea sancțiunilor disciplinare funcționarilor publici. Cancelaria de Stat a RM. Ghid metodic. Chișinău 2014 https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 20.03.21)
2. Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova. Ghid metodic. Chișinău 2013. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1489299_md_ghid_conduita_.pdf (consultat la 20.02.21)
3. Avornic Gheorghe Teoria generală a dreptului. Chișinău 2004.
4. Avornic, Gheorghe. Aramă, Elena. Negru, Boris. Costăș, R. Teoria generală a dreptului. Chișinău: ed. Cartier juridic, 2004. 656 p., p. 490
5. Baltag Dumitru, Guțu Alexei, Ursachi Igor, Teoria generală a dreptului. – Chișinău 2002
6. Boboș, Gheorghe. Teoria generală a statului și dreptului. Cluj-Napoca: Ed. Dacia, 1994. 280 p., p. 264
7. Ceterchi, Ioan. Craiovan, Ion. Introducere în Teoria Generală a Dreptului. București: ALL, 1998. 192 p.,
8. Clipa, Cristian. Drept administrativ: teoria funcției publice. București: Editura Hamangiu, 2013. 427 p. ISBN: 978-606-678-822-9.
9. Codul administrativ nr. 116 din 19.07.2018. // Monitorul Oficial Nr. 309-320 din 17.08.2018 art Nr : 466. Data intrării in vigoare : 01.04.2019.
10. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 0606.2002. Publicat : 01-03-2019 în Monitorul Oficial Nr. 66-75 art. 132.*Republicat în Monitorul Oficial nr.66-75 din 01.03.2019 art.132.
11. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova adoptat la 14 martie 2003. // Monitorul Oficial Nr. 159-162 art. 648 din 29-07-2003.
12. Codul de procedură penală al Republicii Moldova Nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699 din 05-11-2013

13. Codul muncii al Republicii Moldova adoptat la 28 martie 2003. // Monitorul Oficial Nr. 159-162 art. 648 din 29-07-2003
14. Codul Penal al Republicii Moldova, Legea nr.985-XV din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.128-129/1012 din 13.09.2002;
15. Codul de executare al Republicii Moldova Nr. 443 din 24-12-2004. Publicat: 05-11-2010 în Monitorul Oficial Nr. 214-220 art. 704
16. Codul contravențional al Republicii Moldova Nr. 218 din 24-10-2008. Publicat : 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84 art. 100
17. Codul de etică și conduită al funcționarului fiscal. <https://sfs.md/uploads/files/Docs/planuri-programe/strategie-dezvoltare/CODUL%20ETIC%C4%82%20.pdf>
18. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.1 din 12.08.1994;
19. Costin Mircea N., Răspunderea juridică în dreptul Republicii Socialiste România. Cluj: Ed. Dacia, 1974, 220 p.
20. Craiovan Ion. Tratat elementar de teorie generală a dreptului. - București: ALL BECK, 2007.
21. Cristina Chihai, Răspunderea penală pentru încălcarea legislației privind achizițiile publice – propunere de lege ferenda. [accesat 20 mai 2021]. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/7490/raspunderea-penala-pentru-incalcarea-legislatiei-privind-achizitiile-publice-propunere-de-lege-ferenda.html>
22. Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 217-XII din 28.07.1990 // „Tratate internaționale”, 1998, vol. I, p. 11-18.
23. Dicționarul funcției publice” (http://www.cancelaria.gov.md/public/files/noutati/2013/6iunie/Dictionar_FP.pdf).
24. Directiva 2007/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2007 de modificare a Directivelor 89/665/CEE și 92/13/CEE ale Consiliului în ceea ce privește ameliorarea eficacității căilor de atac

Instituția răspunderii juridice în dreptul public

- în materie de atribuire a contractelor de achiziții publice. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32007L0066>
25. Directiva 2014/24 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32014L0024>
  26. Furdui Sergiu. Dreptul contravențional, Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
  27. Furdui Sergiu. Dreptul contravențional, Chișinău: Cartier Juridic, 2005.p. 110.
  28. Furdui Sergiu. Dreptul contravențional, Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
  29. G. Jeze, Les contrats administratifs de l'Etat, des departements, des communes et des établissements publics, Giard, 1927 – 1934, citat de A. S. Ciobanu în Drept Administrativ. Activitatea administrației publice. Domeniul public, Ed. Univ. Juridic, București, 2015, p. 118.
  30. Ghid contestarea în achizițiile publice, IDIS "Viitorul" Chișinău, 2017. [accesat 29 mai 2021]. Disponibil: <http://www.viitorul.org/files/library/Ghid%20Contestatii%20Achizitii%20Publice%20IDIS%20WEB.pdf>
  31. Ghid pentru monitorizarea achizițiilor publice instrument pentru societatea civilă. [accesat 29 mai 2021]. Disponibil: <http://viitorul.org/files/library/Ghid%20Achizitii%20Societate%20Civila%202017%20-%20PRINT.pdf>
  32. Ghidul achizițiilor publice pentru autoritățile contractante, IDIS "Viitorul" Chișinău, 2017. [accesat 29 mai 2021]. Disponibil: <http://viitorul.org/files/library/Ghid%20Achizitii%20Publice%202017%20IDIS%20-%20WEB.pdf>
  33. Ghidul metodic „Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova”, Chișinău, 2013, pag.53.
  34. Ghidul metodic „Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova”, Chișinău, 2013.
  35. Ghidul privind achizițiile publice durabile, Agenția Achiziții Publice, Chișinău 2017. [accesat 29 mai 2021]. Disponibil: <https://tender.gov.md/ro/content/ghid-privind-achizi%C8%9Biile-publice-durabile>

36. H.G. nr. 1418 din 128.12.2016, privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție a operatorilor economici. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96901&lang=ro
37. H.G. nr. 1419 din 28.12.2016, privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96902&lang=ro
38. H.G. nr. 6651 din 27.05.2016, privind aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92984&lang=ro
39. Hotărârea Guvernului nr. 10 din 20.01.2021 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru în domeniul achizițiilor publice. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125242&lang=ro;
40. Hotărârea Guvernului nr. 1129 din 21.11.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind ajustarea periodică a valorii contractelor de achiziții publice cu executare continuă, încheiate pe un termen mai mare de un an. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109334&lang=ro
41. Hotărârea Guvernului nr. 494 din 08.07.2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice necesare pentru prevenirea și controlul infecției COVID-19. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122150&lang=ro
42. Hotărârea Guvernului nr. 544 din 12.11.2019 cu privire la unele măsuri de organizare a procesului de achiziții în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118946&lang=ro
43. Hotărârea Guvernului nr. 56 din 29.04.2021 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de organizare a autorităților centrale de achiziții . [accesat 20 august 2021]. Disponibil: <https://www.legis.md/>

cautare/getResults?doc_id=126209&lang=ro

44. Hotărârea Guvernului nr. 599 din 12.08.2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice folosind procedura de negociere. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122853&lang=ro
45. Hotărârea Guvernului nr. 638 din 26.08.2020 pentru aprobarea Regulamentului privind achizițiile publice de lucrări. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123036&lang=ro
46. Hotărârea Guvernului nr. 778 din 28.10.2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la întocmirea și păstrarea dosarului achiziției publice. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123807&lang=ro
47. Hotărârea Guvernului nr. 985 din 10.10.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acreditarea platformelor electronice de achiziții în cadrul Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” (Mtender). [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109174&lang=ro
48. Hotărârea Guvernului nr. 987 din 10.10.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind achiziția bunurilor și serviciilor prin cererea ofertelor de prețuri. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109176&lang=ro
49. Hotărîrea Consilului Superior al Procurorilor nr. 12-108/14 din 19 iunie 2014. http://www.procuratura.md/file/2014-06-24_R%20E%20G%20U%20L%20A%20M%20E%20N%20T%20U%20L%20CD%20aprobat%2019%20iunie%202014.pdf (consultat la 30.02.21)
50. Hotărîrea Consilului Superior al Procurorilor nr. 12-108/14 din 19 iunie 2014. http://www.procuratura.md/file/2014-06-24_R%20E%20G%20U%20L%20A%20M%20E%20N%20T%20U%20L%20CD%20aprobat%2019%20iunie%202014.pdf (consultat la 30.02.21)

51. Hotărîrea Guvernului Nr. 201 din 11-03-2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. În: Monitorul Oficial Nr. 55-56 art. 249 din 17-03-2009
52. Hotărîrea Guvernului nr.694 din 23.09.2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la acordul-cadru ca modalitate specială de atribuire a contractelor de achiziții publice. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123353&lang=ro
53. <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalgeneral3acfb.pdf>, p. 457.
54. <https://administrare.info/domenii/drept/5452-principiile-r%C4%83spunderii-contraven%C5%A3ionale> (consultat la 30.01.21)
55. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 30.01.21)
56. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1489299_md_ghid_conduita_.pdf (consultat la 20.02.21)
57. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/ghid-aplicare_sanctiuni_disciplinare_2909.pdf (consultat la 30.01.21)
58. <https://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/Ghid-cu-privire-la-aplicarea-pedepsei.pdf>, p. 9 (consultat la 20.02.21)
59. <https://dexonline.ro/definitie/conduit%C4%83> (consultat la 20.02.21)
60. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/127-139.pdf (consultat la 20.02.21)
61. Humă, Ioan. Introducere în studiul dreptului. Iași: Editura Fundației „Chemarea”, 1993. 158 p., p. 139;
62. Indicele de încredere în sistemul de achiziții publice în Republica Moldova. Viorel Pîrvan, Diana Enachi, Carolina Ungureanu (IDIS VIITORUL). Chișinău, 2019. [accesat 29 mai 2021]. Disponibil: <http://viitorul.org/files/library/Raport%20nr.2%20Indice%20Achizitiei%20m.pdf>
63. Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public Nr. 158 din 04-07-2008. În: Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008
64. Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544-XIII din 20.07.1995 // Monitorul Oficial nr. 59-60/664 din 26.10.1995 cu modificările ulterioare;

65. Legea integrității Nr. 82 din 25-05-2017. Publicat : 07-07-2017 în Monitorul Oficial Nr. 229-243 art. 360
66. Legea nr. 131/ 0 3.07.2015, privind achizițiile publice. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125108&lang=ro#
67. Legea Nr. 133 din 17-06-2016 privind declararea averii și a intereselor personale. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125110&lang=ro#
68. Legea Nr. 158 din 04-07-2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. În. Monitorul Oficial Nr. 230-232 art. 840 din 23-12-2008
69. Legea Nr. 178 din 25-07-2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. Publicat : 15-08-2014 în Monitorul Oficial Nr. 238-246 art. 557
70. Legea nr. 260 din 07.12.2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126160&lang=ro#
71. Legea Nr. 74 din 21-05-2020 privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121896&lang=ro
72. M. Orlov, Eugenia Bușmachiu. Ghidul achizițiilor publice pentru autoritățile publice locale. Chișinău, 2015. [accesat 29 mai 2021]. Disponibil: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:XoeI39jNFLMJ:https://www.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/achizitii%2520publice%2520ROM.pdf+&cd=1&hl=ro&ct=clnk&gl=md>
73. Mariana Grama. Despre ordinea aplicării pedepselor complementare. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/43-47_32.pdf
74. Mariana Grama. Despre ordinea aplicării pedepselor complementare. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/43-47_32.pdf
75. Moruzi, I. Problema cauzalității în dreptul penal. Studii de drept și procedură penală. București, 1933. 189 p.
76. Neaga Elena. Prescripția tragerii la răspundere penală – aspect de drept

- comparat. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/47-51_40.pdf
(consultat la 20.03.21)
77. Negulescu Paul, *Tratat de drept administrativ, Vol.I*, Institutul de Arte grafice E. Marvan, București, 1934;
78. Oancea, I. *Explicații teoretice ale Codului Penal Român, partea generală. Vol. I*. București: Editura Academiei, R.S.R., 1969. 322 p., p. 102;
79. Olga Pisarenco. *Conceptul de răspundere administrativă și formele ei*, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40_44_Conceptul%20de%20raspundere%20administrative%20si%20formele%20ei.pdf
80. Ordinul Agenției Achiziții Publice nr. 17/30.03.2017, privind aprobarea metodologiei privind controlul ex-post. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=98700&lang=ro
81. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 105 din 12.08.2020 cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind modalitatea, condițiile și procedura de organizare și desfășurare a consultării pieței în vederea pregătirii achiziției publice. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122888&lang=ro
82. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 14/26.01.2017, privind aprobarea formularului tip al Dării de seamă privind procedura de achiziție publică. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97696&lang=ro
83. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 69 din din 07.05.2021 cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de lucrări. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126683&lang=ro
84. Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 145 din 24.11.2020 cu privire la aprobarea Declarației privind confirmarea identității beneficiarilor efectivi și neîncadrarea acestora în situația condamnării pentru participarea la activități ale unei organizații sau grupări criminale, pentru corupție, fraudă și/sau spălare de bani . [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124192&lang=ro

85. Ordinul nr. 115 din 15.09.2021 cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii. [accesat 1 octombrie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127989&lang=ro
86. Ordinul nr. 176 din 31.12.2020 privind modificarea Ordinului nr. 193 din 27.11.2018, cu modificările ulterioare, cu privire la înregistrarea contractelor de achiziții publice de către trezoriile regionale. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://tender.gov.md/sites/default/files/176_31.12.2020.pdf
87. Ordinul nr. 46 din 31.12.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind certificarea în domeniul achizițiilor publice . [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://tender.gov.md/sites/default/files/regulament_certificare_in_domeniul_achizitiilor_publice.pdf
88. Ordinul nr. 72 din 11.06.2020 cu privire la aprobarea formularului standard al Documentului unic de achiziții europene. [accesat 20 august 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121980&lang=ro
89. Orlov Maria, *Drept administrativ*, Editura Epigraf, Chișinău, 2001.
90. Osoianu, Tudor; Osoianu, Ion. *Statutul juridic al funcționarului public: Note de curs*. Chișinău: Universitatea de Criminologie, 2003. 80 p. ISBN: 9975-9694-9-6.
91. *Codul de etică al procurorilor*. <http://procuratura.md/file/CODUL%20de%20Etica%20Redactat%2015.07.2019.pdf> (consultat la 30.01.21)
92. *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale*, adoptat de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 217-XII din 28.07.1990 // „Tratate internaționale”, 1998, vol. I, p. 18.
93. Pârău, Ion. *Bazele statului și dreptului*. Chișinău, 2006. 172 p., p. 81
94. Popa, Carmen. *Teoria generală a dreptului*. București: LuminaLex, 2001. 320 p.
95. Popescu, Sofia. *Teoria Generală a Dreptului*. București: LuminaLex, 2000. 366 p., p. 317;

96. Practici de detectare și contractare a practicilor anticoncurențiale în cadrul procedurilor de achiziție publică, IDIS 'Viitorul' Chișinău, 2018. [accesat 29 mai 2021]. Disponibil: <http://www.viitorul.org/files/library/Practici%20Detectare%20IDIS%202018%20ro%20WEB.pdf>
97. Prof.univ.dr.Mihaela Miroiu Drd.Gabriela Blebea Nicolae.Etica profesională. P. 7. http://aman.ro/betawp/wp-content/uploads/ebook/snsipa/Etica_profesionala.pdf
98. Raportul anual privind funcția publică și statutul funcționarului public, pentru anul 2019. <https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport-l158-2019.pdf>
99. Stătescu, Constantin. Bârsan, Corneliu. Drept Civil. Teoria Generală a Obligațiilor. București: Ed. B.I.C. ALL, 1997. 340 p.
100. Tîpa, Ion. Răspunderea juridică a funcționarilor publici și a demnitarilor. Chișinău: Reclama, 2015. ISBN: 978-9975-3019-4-7.
101. Trofimov, Igor. Drept Civil. Contractele civile. Chișinău: Elena V. I., 2004. 256 p., p. 77;
102. Vedinaș, Virginia. Statutul funcționarului public. București: Nemira, 1998. 262 p. ISBN: 973-569-157-8
103. Vonica, Romul, Petru. Introducere generală în drept. București: Lumina Lex, 2000. 599 p
104. Vrabie, Genoveva. Popescu, Sofia. Teoria Generală a Dreptului. Iași: ed. „Ștefan Procopiu”, 1993. 186 p.,
105. Дараган В. В. Борьба с коррупцией в сфере государственных закупок необходимое условие стабилизации и развития национальной экономики Украины. В: Вестник ВГУ. Серия: Право, 2016, № 1, с. 27-38.
106. Лейст, О. Е. Санкции в советском праве. Москва, 1962.
107. Лейст, О. Е. Санкции в советском праве. Москва, 1962. 115 с., р. 110
108. Поляков, А. В. Общая теория права. Издательский Дом Санкт-Петербургского Горсударственного Университета, 2004. 865 с., р. 827
109. Поляков, А. В. Общая теория права. Издательский Дом Санкт-Петербургского Горсударственного Университета, 2004. 865 с.

ANEXE:

ANEXA nr. 1

STRATEGII DE EVALUARE

Evaluarea cunoștințelor și a capacităților masteranzilor se va realiza în cadrul seminariilor, testărilor sumare și în cadrul examenului final.

ANEXA nr. 2

Model de test pentru evaluarea intermediară:

Realizați sarcinile:

1. Care este algoritmul acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de către agentul public în sensul Legii integrității nr. 82/2017 în situația în care i se propune un avantaj, serviciu, recompensă etc. în timpul exercitării funcției/mandatului?
2. Identificați trăsăturile și condițiile răspunderii disciplinare a funcționarului public.
3. Exemplificați una sau mai multe abateri disciplinare ale funcționarilor publici și persoanelor cu funcție de demnitate publică (cu referința la actul normativ ce le reglementează), latura obiectivă a căroră este reprezentată de inacțiune. Explicați.
4. Analizați și expuneți care este rolul instituției răspunderii juridice a funcționarului public și a persoanei cu funcție de demnitate publică. Analizați sub aspect comparativ rolul răspunderii juridice a funcționarului public cu cel al răspunderii juridice a persoanei cu funcție de demnitate publică.
5. Poate oare agrava sau atenua răspunderea juridică, calitatea de funcționar public sau persoană cu funcție de demnitate publică? Argumentați.

ANEXA nr. 3

Model de speță asupra Legii privind administrația publică locală

Identificati solutia legală:

Primarul unei localitati mici planifica deplasarea in interes personal pentru 10 zile în afara țării. Preventiv, în baza art. 34, al. 3 al **Legii privind administrația publică locală**, și în lipsa unui viceprimar, a delegat, sub proprie răspundere, exercitarea atribuțiilor sale secretarului consiliului pe întreaga durată a absenței sale. În ajunul deplasării este anunțat de către secretar ca acesta din urmă se va afla în izolare din cauza confirmării testului pozitiv la Covid-19. Deplasarea nu poate fi amânată de către primar. Care sunt acțiunile necesare a fi întreprinse de către acesta în asemenea situație?

Model de test pentru evaluarea sumativă finală:

I. Test de examinare finală la disciplina Instituția răspunderii juridice în dreptul public program Drept public, anul I de studii

I. Pedepsă contravențională.

- 1.1 Identificați noțiunea și scopul pedepsei contravenționale. (10 p.)
- 1.2 Caracterizați sancțiunile contravenționale aplicate funcționarilor publici și demnitarilor. (15 p.)
- 1.3 Argumentați dacă după atingerea scopului pedepselor contravenționale cel supus răspunderii ar putea accede la o funcție publică. (25 p.)

II. Particularitățile prescripției executării sentinței de condamnare și efectele juridice asupra răspunderii funcționarilor publici și demnitarilor.

- II.1 Identificați noțiunea prescripției executării sentinței de condamnare raportată la categoria funcționarilor publici și/sau demnitarilor. (10 p.)
- II.2. Stabiliți termenii prescripției executării sentinței de condamnare și modul de aplicare a acestei instituției în cazul săvârșirii de către funcționari publici și/sau demnitari a infracțiunilor de corupție sau cele conexe lor. (15 p.)
- II.3. Analizați importanța prescripției executării sentinței de condamnare și efectele juridice asupra răspunderii funcționarilor publici și demnitarilor (25 p.)

Data

Examinator: Chiper Natalia, dr., conf. univ.
Odainic Mariana, dr., conf. univ.

Barem de evaluare:

91 - 100 p.= 10

66 - 70 p.= 7

41 - 50 p. = 4

81 - 90 p. = 9

61 - 65 p.= 6

31 - 40 p. = 3

71 - 80 p. = 8

51 - 60 p.= 5

0 - 30 p. = 2

INSTITUȚIA RĂSPUNDERII JURIDICE ÎN DREPTUL PUBLIC

Bun de tipar 30.10.2023.   Formatul 60x841/16
Comanda 99/23. Tirajul 30 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009
e-mail: cep1usm@mail.ru